

Минуле јесени и овога пролећа редом су одржаване седнице скупштина УВПС у месним организацијама, а онда на нивоу општина, односно градова. Следи врхунац, то јест одржавање седнице на нивоу војнопензионерске организације Републике Србије.

На тим скуповима, у присуству делегата, али и многобројних гостију из локалне самоуправе и сродних организација, анализирани су статутарне и програмске одредбе Удружења, стање у областима којима се бави организација и све друго што отежава живот и остварење законима утврђена права. Реч је о институцији (УВПС) која за собом, може се рећи, има дугу традицију, јер ће управо ове године обележити 30-годишњицу постојања и, мање или више, плодног рада. Чланови УВПС су људи који су више деценија служили држави и народу, са много животног искустава, веома су образовани, упорни, одлучни, кадри да препознају шта се „иза брда ваља“ и да издвоје важно од неважног. Када је год требало, себе нису штедели, нити су жалили своје животе. На почетку каријере били су међу најздравијима у својој генерацији, а по одласку у пензију се може рећи да су се претходно трошили на задацима, стекавши две до три тешке болести. Одабрали су једну од најтежих животних професија, безгранично јој се предали, а њихове заслуге се могу једноставно описати речу слобода.

Многа су питања покренута на годишњим скуповима војних пензионера. На првом месту је одређење да се пензијско и инвалидско осигурање подофицира и официра врати тамо где му је природно место – у систем одбране. Наиме, претходне власти су у склопу својења војске на минорну и маргиналну силу, која неће моћи да се одупре моћном агресору, пензиони систем професионалних војника изместила из Фонда за СОВО у Фонд ПИО. Тиме су војним пензионерима нанете велике штете. Пре свега систем пензијског и инвалидског осигурања за подофицире и официре који је успешно функционисао безмало четири деценије, претворен је у нешто што је створило велике разлике у висини пензија за лица истог чина и платне групе, што раније није био случај. Разлике код пензионисаних старешина истог чина понегде су на месечном нивоу веће од 30.000 динара. Практично, старешине истих елемената за одређивање висине пензије, имају три до четири различита нивоа месечних примања. То не трпи уређени систем, какав је војни. Таква административна решења буде незадовољство у људима. Да ли је уопште то некоме био циљ?

С правом се очекивало да нова власт, која десетак година исправља много тога што су претходници урушили, систем пензијског и инвалидског осигурања војних лица врати у Фонд за СОВО. Наша одбрана и војска су из дана у дан јачи, опремљенији, савременији и способнији. Тако ради држава која има одговорност за територију и свој народ. Пензиони систем професионалних војника, међутим, није унапређиван, чиме нису задовољни ни они који су у активnoj служби. Стога Фонд за СОВО делује као крња институција, у ишчекивању бољих и праведнијих дана.

Много је речи и гнева потрошено на систем доделе станова по принципу „брзи

Војнопензионерске теме и дилеме

НЕСПОРНИ ЦИЉЕВИ

Годинама се у оквиру УВПС прате параметри од којих зависе статусна и животна питања војних пензионера. Тамо где се законима или подзаконским актима умањују права пензионисаних подофицира и официра, реагује се пропним правним актима и разговорима у надлежним институцијама, како би се пронашла одговарајућа решења.

прсти“. Администрација је пронашла најнепопуларније решење и произвела камен великог спотицања. Нешто сасвим озбиљно и велико, дакле област која је од прворазредног животног значаја за људе, преко ноћи претворена је у некоректну процедуру. Хиљаде станова, упрошћено речено, дели се по принципу лутрије. Ко је бржи у баратању рачунарном, лакше ће до јефтине стана, три до шест пута повољнијег од тржишних услова. Када је Удружење војних пензионера Србије захтевало од надлежних државних органа да се примени Правилник о додели станова, усвојен је само принцип дужине радног стажа. Нико ме још није јасно како ће се примењивати тај принцип. У досадашњим поделама станова за припаднике снага безбедности у режији Владе Републике Србије, догађало се да неко ко је после школе тек ступио на дужност и има брзе прсте, а није ожењен (удата), добије троипособан стан, а друга особа пред пензијом са пет чланова породице мора да се задовољи једнособним станом. И још једна аномалија: за доделу стана рачуна се само ефективни радни стаж, чиме су оштећени професионални подофицири и официри. Наиме, цивилна лица без бенефицираног радног стажа остварују дужи радни стаж, па се пре униформисаних колега усељавају у комфорне станове.

Несхватљива упорност чиновника у Влади да „брзи прсти“ опстану, подстакла је многе који на стан чекају чак три деценије, да посумњају у правилност и веродостојност поступка за доделу станова. Колико је јавности доступно, не постоји систем контроле у поступку, а ако га можда

има, једностран је јер у њега нису укључени стамбени интересенти. Дигитални стручњаци кажу да је могуће изиграти редну листу, па да „најбрже прсте“ има неко ко је у баратању тастатуром и у укључењу на интернет „најспорији“. Последњу реченицу треба схватити фигуративно. Било како било интересенти за стан наводе да су се код њих сумње јавиле када су сазнали ко је све „брзином“ прстију домогао се стана.

У неколико наврата је Управи за традицију, стандард и ветеране предочено да би Министарство одбране требало код Владе Републике Србије да издејствује да се у свакој подели начелно определи одређени број станова различите структуре за активне и пензионисане припаднике система одбране. Када се та квота додели Министарству одбране, доделу би требало обавити према важећем Правилнику за доделу станова. Правди би тиме било удовољено.

Осим што немају баш брзе прсте и нису вични баратању компјутером и проналажењу путева на интернету, војни пензионери су у хендикепу и због тога што им банке, због животне доби, не дају комерцијалне кредите, па нису у стању да једнократно отплате добијене станове из Владиног „пакета“ јефтине станова.

Фискална стабилизација државног буџета од 2014. до 2018. године спроведена је тако што су значајно умањене пензије, које су биле и до 45 одсто мање од плата, док су примања запослених у државном сектору умањене готово симболично. При томе, после годину дана, плате су ванредним повећањем, враћене на ранији ниво. Према тумачењу правне науке пензије су стечено право које се сматра приватном имовином грађана. Могле су бити смањене само у изузетним околностима, а сматра се да јавне финансије у време доношења тзв. сурогат закона о умањењу пензија нису биле угрожене у тој мери. Чак и да јесу, држава која поштује своје грађане требало је, пошто је успешно стала на финансијске ноге, да им врати закинути део. Током важења непопуларног и неправедног закона, војним пензионерима је умањен износ од десет до дванаест месечних износа пензија. Схватајући ситуацију, Удружење војних пензионера је надлежним државним органима предложило да закинути део врате у онолико рата колико је пута закинут месечни износ пензија. Зашто није било довољно воље међу чиновницима, по свему судећи дуго ће остати тајна.

Последњих година војни пензионери нису задовољни пруженим услугама војног здравства. На многобројним скуповима указано је да војно здравство није на нивоу какво је било пре тога. Многе конкретне примедбе војних пензионера прослеђене су војноздравственим установама секундарног и терцијалног нивоа. Прошле јесени представници УВПС су посетили и Управу за војно здравство МО, где су начелнику те установе предочили чиме све нису задовољни војни пензионери. Неке од примедби у међувремену су отклоњене, а део очекује решавање. С друге стране цивилни осигураници могу да се прегледају и лече у војноздравственим установама, а то право немају војни осигураници, јер то није регулисано Законом.

Звонимир ПЕШИЋ

Добитници признања УВПС са Зораном Вучковићем

Седница Скупштине Градске организације УВПС Краљево

ЗАМАШНА ДОСТИГНУЋА

Градска организација УВПС Краљево је 27. априла, у великој сали Дома ВС, одржала седницу годишње Скупштине. Присуствовало је 53 члана Удружења и гости међу којима: председник Извршног одбора ГО УВПС Зоран Вучковић, представници локалне управе, представници јединица ВС, директорка Фонда ПИО Филијала Краљево, делегације градских организација УВПС из Крушевца и Чачка и представници сродних организација и удружења из града Краљево.

Градски одбор је прихватио иницијативу председника Радоја Томашевића и увео неке новине које су код присутних оставиле врло повољан утисак. Приликом уласка у салу све учеснике је дочекала пројекција текста и фотографија на којима су приказане најважније активности Градске организације. Пројекцију на платну је припремио и реализовао Раде Вукосављевић.

Пре почетка Скупштине реч је узео један од најбољих говорника у граду професор српског језика у пензији Радосав Премовић, који је пре пензионисања био на дужности начелника Дома ВС у Краљево. Он је изнео за Градску организацију УВПС Краљево је рекао: „Удружење војних пензионера у Краљево израсло је из ваше свесности, али и из нужне потребе, када сте препуштени сами себи, у социјалну, хуману, етичку и естетску категорију, уз потврђену оправданост постојања. Када сте се срели са животним проблемима које би требало друштво ефикасније и праведније да решава, збили сте још једном своје редове и много тога узели у своје руке, показујући свима нама шта се, како и колико може када се удруже снаге и када јединка постане брига удружења које постаје његово окриље, свестан да није више сам у решавању својих проблема. Хвала вам што постојите, уз нескривени понос што сте моји пријатељи.“

У крајем културно-уметничком програму, потом, наступили су ученици Музичке школе „Ставан Мокрањац“ из Краљево, који се иначе врло радо одазивају позивима војних пензионера. Две сјајне девојчице Николина Марковић и Кристина Ђорђевић су на нашем традиционалном инструменту – фрули извеле неколико народних композиција: „Заиграше врани коњи“, „Где ћеш бити лепа Кејо“, „Ој ливадо рона траво“ и „Чујеш секо“, да би завршиле са колом „Моравач“. Поред њих наступило

је и млади гуслар Милан Ђурчић са песмом „Стихови о гулама“. На крају на бину излази Неда Столић која је прелепо отпевала српску химну „Боже правде“. Свака нумера била је награђена издашним аплаузом.

Сви присутни су ово пропатили са изузетном пажњом и наградили учеснике топлим аплаузом.

Седницу Скупштине отворио је председник Томашевић и на почетку позвао присутне да минутом ћутања одају почаст за 13 преминулих чланова (њихова имена су пројектована на платну).

У изнетој анализи рада између две скупштине, председник Градске организације је истакао постигнуте резултате али и проблеме, посебно у привлачењу нових чланова, пружању помоћи у остваривању права и решавању проблема везаних за пензијско осигурање, здравствену заштиту, стамбену проблематику и солидарну помоћ најугроженијим члановима.

„Ради стварања повољнијих услова за дружења, спортске активности и шаха Министарству одбране је упућен захтев за уступање на коришћење неког од празних локала којих у Краљево има неколико, а више од 10 година су ван сваке употребе. При самом врху су питања остваривања права на солидарну и хуманитарну помоћ. Стопостотна реализација овог задатка говори о добро организованом раду, али на жалост и о томе да Организација има велики број чланова којима је та помоћ неопходна.“

У погледу здравствене заштите наши чланови имају потпуно разумевање за све проблеме које имају војноздравствене установе. За труд и посвећеност Команде 2. бригаде и здравственог особља корисницима здравствених услуга изричу се углавном речи хвале, али и потреба да се прими још један лекар у ГА Краљево, како би се избегле велике гужве и дуго чекање на преглед. Електронска обрада рецепата би значајно смањила време чекања за преглед код лекара.

У Краљево сада имамо око 60 КВП без икаквог стана. У овом периоду стамбени проблем је решио део КВП узимањем кредита од 20.000 евра и то је, нажалост, био једини начин решавања, иако многимга, а посебно бројнијим породицама, то није повољна варијанта због значајног повећања цене станова. За куповину новоизграђених јефтиних станова у Рибници већина

пензионера не може да конкурише јер, због година старости, нема право на банковни кредит.

Најповољније би било да се ови стано-ви додељују по постојећим ранг-листама и важећем правилнику. Такав предлог је и достављен надлежним органима од стране Главног одбора УВПС, али до сада није прихваћен.

Однос команде 2. бригаде КоВ и њој потчињених команди у Рашкој и Новом Пазару према УВПС је врло коректан. Наши предлози и захтеви се одговорно прихватају, разматрају и чине се напори да се за уочене проблеме најбоље решење, казао је Томашевић.

Формирано је неколико спортских секција (шах, одбојка, боћање, мали фудбал, стони тенис и стрељаштво), али је потребно створити повољније услове и простор за рад, што ће привући већи број чланова.

Организована је и изведена радна акција сређивања простора око Споменика пилотима и радницима фабрике авиона у Досетејевој улици. Оваквих акција убудуће мора бити још више. Остварена је јако добра сарадња са већином сродних организација и удружења на овом простору. Војни пензионери редовно учествују у прославама и обележавањима свих значајних догађаја у организацији локалних управа или јединица Војске Србије.

У име Надзорног одбора извештај Скупштини је поднео његов председник Душан Дотлић и истакао да није било озбиљнијих проблема нити потребе за предузимањем било каквих мера.

Председник Извршног одбора УВПС Зоран Вучковић детаљно је образложио све потешкоће и примедбе везано за решавање стамбених питања КВП, што свакако и јесте најважније за све оне који немају стан. Такође је истакао шта је све Главни одбор УВПС до сада предузимао да се неповољна ситуација реши, или бар ублажи.

На седници су уручена признања. Повељу УВПС примили су Јован Симић и Раде Вукосављевић, Плакету УВПС Радоје Томашевић, Драго Мајсторовић и Драгослав Шпица, а Захвалница - Градска управа града Краљево (примио је члан Градског већа Вранић Владан).

Захвалницу Градског одбора у име ЈКП „Чистоћа“ примио је Милан Матијевић, а то признање додељено је и Одељењу за послове цивилне заштите Краљево, 98. ваздухопловној бригади Лађевици и војној јединици у Рашкој. Књигом су награђени Душан Дотлић, Зоран Тодорић, Христиново Радисављевић, Вукашин Попадић и Милан Радојичић.

У име награђених захвалио је Јован Симић, посебно истакавши заслуге Рада Вукосављевића који је постигао резултате везане за историју Краљево и околине кроз уређење већег броја историјских места постављањем спомен-плоча, спомен-чесми и изградњу капела, и објавио четири књиге у едицији „Краљево у Великом рату“, две „Краљево у Другом светском рату“, док је у току припрема рукописа „Краљево у рату деведесетих“.

Вукашин Родић је најавио једнодневно путовање у Републику Српску ради обиласка „Новог Зејтинлика“ код Соколца на Романији и присуство помену страдалим у рату деведесетих година прошлог века, сахрањеним у овом меморијалном комплексу.

Јован Симић

Седница Скупштине УВП Републике Српске

НИСКА ДОБРИХ РЕЗУЛТАТА

Упркос сложеним условима, у оквиру којих је деловала организација војних пензионера, планиране активности су у целости испуњене, а Удружење се афирмисало као институција која им помаже у свакодневном животу. Остварена је изузетно добра сарадња са организацијама из Србије, а и онима који делују у Републици Српској.

жаревца и Новог Сада. Целокупну организацију и реализацију дружења, за око 120 гостију, донирала је Градска управа града Бање Луке са градоначелником Драшком Станивуковићем и начелником Одељења за борачка питања Радивојем Мајсторовићем на челу. У току 2022. године одржано је неколико састанака информативног типа о најзначајнијим питањима која се тичу војних пензионера. Организовано је обележавање значајних догађаја из историје Војске Републике Српске и српског народа у БиХ. Том приликом на поједине споменике који су обележја догађаја из прошлости, положени су венци.

Пријем за војне пензионере организовао је и командант 3. пешадијског пука РС бригадир Сретен Милошевић, који им је у

Високе званице су пажљиво пратиле рад Скупштине, одржане у хотелу „Босна“

У Бања Луци, у Свечаној сали Хотела „Босна“, 25. априла, одржана је седница редовне Скупштине Удружења војних пензионера Републике Српске. Скупштини су, уз делегате тог тела, присуствовали и многобројни гости, попут председника Удружења војних пензионера Србије Љубомира Драгањаца и члана Извршног одбора ГО УВПС Остоје Поповића, затим начелника Одељења за борачка питања града Бањалуке Радивоја Мајсторовића, команданта 3. пешадијског пука Републике Српске бригадира Сретена Милошевића, и председника Удружења логораша Републике Српске Анђелка Носовића. Међу високим званицама су били и заменик председника Удружења старешина Републике Српске Мирко Тривић, председник Скупштине борачке организације Бања Луке Предраг Кнежевић, председник Удружења пензионера Бања Луке Зоран Улетиновић, председник Удружења пензионера Војске Републике Српске Раде Бањанин, пензионисани генерали Војске Републике Српске Бошко Келчевић, Милорад Кутлешић, В. Стојановић и други.

Поздраве за успешан рад Скупштини и гостима пожелио је и градоначелник Бање Луке Драшко Станивуковић, које је присутнима пренео председник Удружења Раде Вуковић.

После интонирања химни Републике Српске и Републике Србије и одавања почасти преминулим члановима Удружења између две седнице, госте и делегате Скупштине је поздравио председник Удружења Раде Вуковић. Потом су се Скупшти-

ни обратили присутни гости пожелели успех у раду и позвали на даљу сарадњу. Председник Удружења војних пензионера Србије Љубомир Драгањак је поздравио рад Скупштине, захвалио на позиву и говорио о три проблема која су присутна код војних пензионера: о пензијама и њиховом заостајању за растом плата професионалних војних лица, здравственом обезбеђењу и стамбеном збрињавању.

Извештај о раду Управног одбора и Удружења између две седнице поднео је председник Раде Вуковић. Он је истакао „да је Удружење у протеклом једногодишњем периоду радило у условима сложене светске ситуације и крупних планетарних догађаја, који су се рефлектовали и на регионалну безбедност, посебно на стање у БиХ, јер велике силе не желе да уреде то стање. У матици Србији је присутан проблем на Косову и Метохији који стално прети ескалацијом, а сукоби између Русије и Украјине могу у целом свету да промене ток историје.

Током минуле године представници Удружења присуствовали су свим већим републичким манифестацијама, од обележавања Дана Војске РС, до Дана Републике Српске, затим су се укључили у рад борачке и пензионерске организације Бање Луке, па у Удружењу пензионера и старешина ВРС. Присуствовали су и седници изборне Скупштине Удружења војних пензионера Србије у Београду. Захвални су на пруженој помоћи УВПС. У мају 2022. године организовали су сусрет са УВП По-

раду пружао помоћ. У току овог извештајног периода организована су четири излета и дружења, два у Бањи Врујници, а у сарадњи са Удружењем из Пожаревца и покрета Златибору, Златару и Жабљаку, а потом у октобру 2022. године и Београду, где је уз помоћ УВП Србије организована посета Храму „Свети Сава“, споменику посвећеном „Стефану Немањићу“, а и другарско вече у Дому ваздухопловства Земун, што је пропраћено извештајем у Војном ветерану“.

После извештаја о раду, у расправи су учествовали гости и делегати Скупштине, а и представник УВП Србије, Остоја Поповић, који је делегате Скупштине обавестио о значајним питањима за војне пензионере која се односе на права из пензијског и инвалидског осигурања, о начину усклађивања пензија и накнада, а посебно о новој формули усклађивања пензија, усвојеној изменама Закона о ПИО у децембру 2022. године. Било је речи и о даљим мерама Владе Србије, о стамбеној проблематици и начину решавања стамбеног питања у Војсци Србије, као и о додели социјалне и хуманитарне помоћи члановима Удружења, који се налазе у тежем материјалном положају, болеснима и по основу здравственог збрињавања. Потом је било речи о Уредби Владе Србије, која је усвојена 30. марта 2023. године. У том документу су прописани начини и услови за доделу „Борачке споменице“ као признања за учешће у ратовима од 1991 до 1999. године.

О. П.

Годишњи скуп Клуба генерала и адмирала Србије

УГЛЕД ЗАСНОВАН НА ПРЕДАНОМ РАДУ

Активности из области неговања традиција ослободилачких ратова, са нагласком на сукобе током деведесетих година, а и књиге које су својеврсне студије тих догађаја, учинили су да се у најширој јавности пласирају чињенице које учвршћују сазнања о доприносу организације високих војних старешина у пензији истинитом и стручно осветљавању историју српског народа, али и најновију прошлост

Седницу је отворио председник Клуба Миломир Миладиновић

Скуп је отпочео државном химном

У свечаној сали Дома ВС у Београду 5. априла одржана је седница годишње Скупштине Клуба генерала и адмирала Србије. Скупу су присуствовали чланови Клуба, сарадници из организација са којима Клуб сарађује, представници Војске Србије и други гости.

На седници Скупштине о активностима Клуба извештаје су поднели председник Скупштине Миломир Миладиновић, председник Извршног Одбора Лука Кастратовић и председници Надзорног одбора Стојан Батинић, Суда части Хранислав Стевановић и Статутарне комисије Владимир Пејак.

Генерал Миладиновић је обавестио колеге о иницијативама које су покренуте према државним органима и њиховом одјеку.

Планом рада обухваћено је 52 заједничка задатка од којих је 50 у потпуности ре-

ализовано. У минулом периоду праћена су збивања од значаја за безбедност Републике Србије, њен међународни положај, суверенитет и интегритет.

На седници је вођена полемика у вези са књигом „Разбијање Југославије и страдање српског народа“ у издању Клуба. Основна примедба се односи на чињеницу да наслов није у потпуности оправдао штиво које се односи на страдање народа, јер нису обрађене многе чињенице које осликавају тај период. На 580 страница књиге аутори су обухватили догађаје од Берлинског конгреса, преко балканских и Првог светског рата, потом Другог светског рата, затим о геополитичке и геостратегијске аспекте разбијања СФРЈ, до ратова у Словенији, Хрватској, БиХ и агресији НАТО-а на СРЈ. Једно поглавље се бави новом геополитичком стварношћу српског народа. Мноштво чињеница и аргумената

у сучељавању са неистинама које се пласирају у новоствореним државама. У сваком случају књига коју су написали еминентни ствараоци биће незаобилазни извор у даљим историјским истраживањима сукоба који су се догодили деведесетих година минулог века.

Како је речено на седници Скупштине, настављена је сарадња са установама и јединицама система одбране и удружењима грађана. План сарадње МО са Клубом, који прати Управа за традицију, стандард и ветеране, доследно се реализује.

Инициран је и предлог да се настави са ранијом праксом да начелник Генералштаба Војске Србије најмање једном годишње информише пензионисане генерале и адмирале о актуелној војно-политичкој ситуацији у свету, окружењу и променама у Војсци Србије.

Клуб се, како је констатовано, придружио хуманитарној акцији помоћи пострадалима у земљотресу у Сирији и Турској прилогом од по 50.000 динара. Током минуле године у Клуб се учланило осам генерала, а због болести два члана су напустили Клуб, а преминуло је 12 генерала.

Планиране активности на обележавању годишњице агресије НАТО реализоване су у потпуности. Са протоком времена двотомна књига „Војска Југославије у одбрамбеном рату 1999. године“ и каталог фотографија „Агресија НАТО 1999. да се не заборави!“ све више добијају на значају, што позитивно утиче на углед Клуба. Ту се сврстава и филм „15 година рада Клуба генерала и адмирала Србије“.

Планиране задатке углавном су реализовали изабрани руководиоци секција, док су остали чланови остали неактивни. Стога је наглашена неопходност да се већи број чланова више ангажује у раду секција и организованим активностима.

Током маја биће организован обилазак 2. бригаде КоВ, а нешто касније посета родној кући војводе Живојина Мишића. До краја ове календарске године биће организован Округли сто на тему „Завршетак грађанских ратова у хрватској и БиХ 1995. године“.

На седници Скупштине договорено је да се комуникација између чланова и изабраних органа одвијати претежно електронским путем (СМС порукама и путем имејлова). Клуб ће се у наредном периоду, како је закључено, посредством медија и сарадњом са надлежним институцијама, залагати за даљу афирмацију војничког позива и обнављање служења војног рока.

Договорено је пружање моралне и материјалне помоћи колегама и члановима Клуба осуђеним пред Хашким трибуналом или другим судовима.

Поводом обележавања 25-годишњице од агресије НАТО снага на СРЈ формираће се одбор за обележавање тог догађаја. Тим поводом биће организован и округли сто у складу са могућностима, уз учешће чланова Клуба и представника државних институција и научних станова.

Сарадња са иностранним организацијама одвијаће се у оквиру Међународне конференције официра у пензији и резерви и биће настављена у складу са потребама и интересима Клуба.

У наредном периоду ће се радити на даљој афирмацији Клуба путем решавања статусних питања и израда пројеката од интереса за Клуб, али и државу. **З. П.**

Седница Скупштине ОпОрг УВП Нови Београд

ПУТОКАЗИ НОВОМ РУКОВОДСТВУ

Учесници у расправи идентификовали су већину горућих проблема који тиште војне пензионере.

Заложили су се да се у наредном периоду учине нови покушаји у решавању статусних и egzистенцијалних проблема пензионисаних подофицира и официра. Једнодушан закључак је да треба променити начин доделе станова по принципу „брзи прсти“ и да се пензије врате тамо где им је природно место – у Фонд за СОВО.

У свечаној сали општине Нови Београд 20. априла одржана је седница годишње Скупштине новобеоградске организације УВПС. Скуп је отворио потпредседник Симеон Туманов. После интонирања химне поздравио је чланове Скупштине и присутне госте: председника УВПС Љубомира Драгања, доскорашњег председника новобеоградске организације УВПС Божицара Бабића, члана ГЛОД Марка Неговановића, председника Скупштине Клуба генерала и адмирала Србије, Миломира Милединовић, истакнутог члана Удружења Милорада Обрадовића, председника Надзорног одбора Удружења Мила Глумца, потпредседника Извршног одбора ГО Слободана Пејовића, члана Извршног одбора Остоју Поповића, председника УБНОР Новог Београда Ранка Спалевевића, председнике градских организација Нови Сад и Ужице, председника Општинске организације Палилула - Стари град Ђорђа Марковића.

Минутом ћутања одата пошта преминулим у претходном периоду.

У извештају о раду органа Скупштине Општинске организације УВПС Нови Београд у 2022. години који је поднео Симеон Туманов се посебно наглашава да УВПС у овој години обележава 30 година од оснивања. Све ове године Удружење је пролазило кроз многа искушења, реална али понекад и не-реална очекивања да оно може да реши нагомилане проблеме као да је државни орган.

„Показало се да УВПС, за разлику од других сличних удружења, добро организована организација способна да, преко својих органа, успешно ради на

решавању питања војних пензионера, у складу са законом. Пред Удружењем и Општинском организацијом Нови Београд и даље стоје задаци: побољшања статусног и материјалног положаја војнопензионерске популације; за јединствен систем пензијско-инвалидског осигурања и његово враћање у систем одбране (Фонд за СОВО); за боље и квалитетније здравствено збрињавање; за праведније и у складу са законом решавање стамбених проблема и социјално збрињавање осиромашених примаоца војних пензија, и квалитетно информисање и јединствено деловање, како би институције државе боље разумеле значај војне професије и положај садашњих и будућих примаоца војних пензија“, нагласио је Туманов.

Све мање чланова

Општинска организација данас броји 3.400 чланова. Организована је у осам месних организација са бројним стањем од 230 до 650 чланова. Број чланова Општинске организације (ОпОрг) се смањује. У протеклој години редове УВПС природним путем напустило је 336 чланова, што чини око 10 одсто чланства. Зауостављен је тренд

Поглед на салу у којој је одржана седница

исчлањавања. Учлањено је више од 20, углавном, супруга преминулих војних пензионера. Данашња структура чланства Општинске организације чини 65% војних пензионера према 35% корисника војних пензија.

„Пред органе ОпОрг поставља се прворазредни задатак да одлучније делују на кадровској обнови, учлањењем војних пензионера млађих годишта. Старосна структура чланства у ОпОрг све је неповољнија у корист чланова старијих од 80 година.

У ОпОрг се сматра да се ничим не може довести у питање рад и јединство Удружења. Предложеним изменама стварају се услови да се у раду укључи већи број чланова. За све оно што је кочица или смета, морамо тражити боља решења и статутарну регулативу.

Питање здравствене заштите војних осигураника је било у тежишту рада Општинског и месних одбора. Разговори и директни контакти председника Удружења и Општинског одбора у Министарству одбране, затим са директором фонда за СОВО, начелником Управе за војно здравство и Управником ВМЦ Нови Београд, дали су очекиване резултате, па се време чекања на специјалистичке прегледе и друге дијагностичке процедуре svelo у разумне границе. У ВМЦ Нови Београд и амбуланти на Бежанијској коси нема заказивања прегледа. Изборили смо се коначно да се рецепти преписују за двомесечну терапију. Очекујемо да ће током ове године прорадити и успешно отпочети да функционише програм електронског картона на начин како то функционише у цивилним здравственим установама. Општинска организација подржава напоре Главног и Извршног одбора Удружења да питање здравствене заштите буде у тежишту њиховог рада и на добробит наших чланова“, навео је Туманов.

ТУМАНОВ ПРЕДСЕДНИК, НОВАКОВИЋ ПОТПРЕДСЕДНИК

На основу предлога Кандидационе комисије Симеон Туманов је једногласно изабране за председника новобеоградске организације УВПС, а Коста Новаковић за потпредседника.

На упражњени положај члана Главног одбора УВПС изабран је Мирчета Јокановић.

За чланове Општинског одбора изабрани су Сулејман Шахиновић, Душко Стојковић и Зоран Блашковић.

Пружање помоћи члановима ОпОрг обиласком старијих и болесних и породицама преминулих чланова остаје трајно опредељење у раду ОпОрг. У периоду пандемије (од 2020. до 2022. године) социјално-хуманитарну помоћ по основу смрти чланова од корона вируса примило је 36 породица у укупном износу од 916.000,00 динара. У протеклој години једнократну новчану помоћ (по основу материјалне ситуације или болести) примило је 19 чланова ОпОрг у износу од 444.000 динара, а за време пандемије новчану помоћ примило је 57 супруга-чланова преминулих мужева од расположивих средстава Општинске организације у износу од 114.000 динара.

Општински одбор је почетком ове године покренуо иницијативу да се проблем за рад месних организација реши преко председника општине Нови Београд, тако што би користили простор месних заједница. Договор је постигнут на наше задовољство. Свака МОр може користити одговарајући простор одговарајуће месне заједнице ГО Нови Бео-

1 Приликом одлучивања испољено је акционо јединство

град за своје састанке и редовне активности.

Општинска организација Нови Београд стоји на становишту да је лист „Војни ветеран“ незаменљив у систему унутрашњег информисања чланова организације. Да ли број примерака задовољава да „Ветеран“

доспе до сваког члана – сигурно не. У Општинској организацији је обезбеђен принцип да један примерак долази на 10 чланова. Општинска организација ове године финансира 330 примерака месечно и на годишњем нивоу издваја значајна финансијска средства. Можемо бити задовољни и са 160 претплатника који свој примерак редовно

РЕКЛИ СУ...

Милан Калчић, МОр „Бежанијска коса“, осврнуо се на проблем учлањавања нових чланова са предлогом мера да се ово питање у наредном периоду сагледа и системски на јединствен начин реши за цело Удружење.

Душко Стојковић, МОр „Бежанијска коса“ истакао је проблем стамбеног збрињавања војних пензионера са предлогом да се преко надлежних институција ово питање врати у надлежност Министарства одбране и покрене захтев за утврђивање уставности Уредбе Владе Србије о начину доделе станова преко тзв. „брзих прстију“.

Гордан Марић, МОр „Газела“, изнео је проблем мотивисања чланова за веће учешће у раду са освртом на значај непосредних контаката уз ангажовање чланова месних одбора.

Жарко Михајловић, МОр „Бежанијска коса“, нагласио је значај правременог информисања чланова са тачним информацијама о ономе што се Удружење у целини предузима у решавању статусних и осталих питања из живота и рада организације војних пензионера.

Остоја Поповић, члан Извршног одбора ГЛОД, говорио је о социјално-хуманитарној помоћи на нивоу Удружења, по основу материјалног и здравственог стања. Нагласио је да је за прва три месеца ове године исплаћена помоћ за 92 члана у укупном износу од 2.445.000 динара. За целу 2022. годину исплаћено је 236 чланова у укупној вредности од 6.750.000 динара. По основу преминулих од ковида исплаћено је 216 помоћи у износу од 6.500.000 динара. Изнео је податак да у Србији има око 32.600 војних пензионера и корисника војних пензија, а од тога је око 16.300 учлањено у Удружење.

Нових чланова је веома мало. Позитиван пример десио се у ГРОр Нови Сад где је током априла примљено 40 нових чланова.

Миломир Миладиновић, председник Клуба генерала и адмирала Србије (КГАС), поздравио чланове Скупштине и пожелео успешан рад. Нагласио је да два

удружења сарађују и координирају око заједничких питања. Рекао да су неки чланови КГАС истовремено и чланови УВПС.

Министарство одбране и Генералштаб ВС, како рече Миладиновић, немају довољно разумевања за враћање војних пензионера и Фонд за СОВО. Изнео је четири основна проблема која прате војне пензионере: „Немамо право лечења у цивилним установама, док цивилни пензионери имају право лечења на ВМА, који често имају предност у односу на нас. Пензије смо до 2008. године примали по једном закону, а од 2008. до 2012. по другом. Тада су знатно повећане плате припадника Војске Србије. Војска не даје предност запошљавању чланова породице преминулих пензионера. Не постоји више војни стамбени фонд, већ се та проблематика решава на нивоу владе РС. Нема јасних критеријума за решавање стамбених проблема, и нагласио проблем ‚брзих прстију‘, јер је неприхватљиво да предност имају они који су бржи при конкурисању за стан.“

Божидар Бабић, бивши председник ОпОр Нови Београд, поздравио је присутне и замолио да поздраве пренесу и осталом чланству. Нагласио да треба да чувамо Удружење које постоји 30 година. Највиши органи Удружења, у складу са насталим променама, треба да анализирају стање и дају смернице за будући рад. Очекује да ће се то реализовати у овој години, а ОпОр Нови Београд треба да пружи свој пуни допринос. Заложено се да у рад органа Удружења буду укључене и друге које су постале чланови након преминулих мужева.

Ђорђе Марковић, председник ОпОр Палилула-Стари град, поздравио чланове Скупштине и пожелео им успех у раду.

Зоран Ристић, МОр „Бежанијска коса“, навео је да Војностамбени фонд има празне просторије, а војни пензионери не могу да их користе, па се зато рад своди само на повремене састанке. Апеловао је да се Удружење заложи код Министарства одбране да се решавају проблеми војних пензионера. Треба бити упоран и стално инсистирати на томе.

добијају на кућну адресу. Један претплатник и његова супруга иначе професорица српског језика у пензији кажу да је „Војни ветеран“ пример гласила по форми и садржају који треба очувати.

Добра организација седнице

Поставља се захтев чланова да се систем информисања војнопензионерске популације прошири и на друга јавна гласила, о чему би расправа на Главном одбору по овој теми била од изузетног значаја.

За наредни период планирани су задаци који реално могу да се остваре. Тежиште рада је усмерено према члановима и њиховим захтевима за помоћ и подршку у остваривању статусних права. ОпОр настоји да војни пензионери буду задовољни.

Општинска организација подржава деловање Главног одбора Удружења војних пензионера Србије на јачању јединства и на реализацији смерница и задатака усвојених на изборној седници Скупштине Удружења од 10. јуна 2022. године.

Обраћајући се присутнима председник УВПС Љубомир Драгањац, је оценио да је седница Скупштине добро припремљена и честитао на доброј организацији и начину вођења седнице Скупштине.

Он сматра да је главни проблем што су нарушене пензије које су сада испод 60 одсто у односу на плате војних лица. Сви покушаји да се то реши, нису дали резултат. Од 2012. године, када је донет закон, пензије се смањују. Суд у Стразбуру је одбио жалбе око враћања умањених пензија. Све војнопензионерске организације треба да се удруже око решавања овог питања. Треба да окупимо 4-5 организација у вођењу активности у вези са пензијама и да дођемо и до председника државе.

Други важан проблем, како је рекао, је здравствена заштита. Постоји вишак војних здравствених капацитета, па су тамо лече и цивили, а војни пензионери не могу да користе услуге цивилног здравства, рекао је Драгањац.

„Стамбено питање је и даље горући проблем. ‚Брзи прсти‘ нама не користе, па се сматра да је то неко смислио за одређену категорију интересената. Не може Војностамбени фонд да се укине. То је опет на нашу штету“, нагласио је Драгањац.

У знак захвалности за дугогодишњи рад Божидара Бабића усмереног на јачање јединства Удружења, Општински одбор Нови Београд је одлучио да му уручи пригодну слику. Бабић је захвалио на уметничком делу и онда слику поклонико Општинском одбору Нови Београд, да буде нека врста узамне споне.

На крају скупа новоизабрани председник Симеон Туманов је захвалио на указаном поверењу. Обратио се учесницима и гостима на доприносу који су пружили успешном раду седнице дефинише приоритете даљег рада.

„Данашња седница Скупштине је показала да је јединство деловања Удружења неупитно и недељиво, Општинска организација Нови Београд избором руководства остаће привржена да постављене задатке и правце деловања доследно реализује и да буде на услузи својим члановима. Изабрани чланови у органима УВПС доследно заступају изабрана тежишта у раду, а да начин деловања Удружења прилагоди новим реалностима.“

3. П.

Седница Скупштине УВПС Ниша

ДУГ ПУТ ДО ПРАВДЕ

Војни пензионери су годинама закинати за део месечних примања. Изменама прописа смањена су им права, а судским поступцима у делу умањених могућности није дошло до задовољења правде. Удружење чини све да помогне својим колегама да остваре оно што су претходних деценија имали.

У Дому ВС у Нишу 27. априла одржана је редовна годишња седница Скупштине Градске организације УВПС тог града. Скупу су присуствовали председник УВПС Љубомир Драгањац, члан Извршног одбора ГО УВПС Остоја Поповић и председник УППС Милорад Петковић.

У извештају председника нишке организације Зорана Јашовића се наводи да су у претходној години одржани избори у свим месним, општинским и градским организацијама, као и избори за Главни и Извршни одбор. Избран је мали број нових чланова. Мало ко жели да ради у Удружењу, поготову када су у питању председници месних организација, а нешто слично је и у општинским и градским организацијама. Оправдања има мало и у старосној структури, а поставља се и питање накнаде за рад.

Градска организација остварује своје циљеве и задатке у 12 месних организација у граду Нишу, затим у МО Алексинац, па у Подружници Клуба генерала и адмирала и Секцији летача и падобранаца. Градска организација (Гр.Орг) Ниш покрива територију Ниша, Нишке бање, Беле Паланке, Гаџин Хана, Сврљига, Алексинца и Соко Бање. Главни одбор УВПС је донео одлуку да се укине Општинска организација Алексинац и да постане нишка месна организација.

С обзиром на чињеницу да је укинута Удружење летача и падобранаца, Градски одбор УВПС је донео одлуку о формирању Секције летача и падобранаца која ће имати ингеренције као и друге месне организације. Руководство Гр.Орг. УВПС Ниш је поступило по одлукама. Рад у месним организацијама је отежан, због непостојања просторија за рад и састанке, тако да се за свако коришћење просторија у месним канцеларијама мора тражити одобрење градских органа. Има и субјективних разлога, а то је мањак заинтересованости чланова УВПС, јер је на пример једна месна организација обезбеђивала просторије сваког првог понедељка у месецу, али је интересовање било слабо, па се од тога одустало.

Статусна питања

За лично наоружање које су старешине купиле и платиле, а третирало се као службено наоружање док су били про-

фесионална војна лица, плаћају порез. Након пензионисања, морали су да обезбеде од МУП-а цивилни оружани лист, уместо војне дозволе. И поред неколико покушаја да се ослободе тог намета, јер је реч службеном оружју, није се у томе успело. Сматра се да Министарство одбране није учинило довољно да помогне војним пензионерима у ослобођењу од пореза.

Ни овде није крај, јер је донета уредба да се оружани листови замене чипованим. То је веома скупо. Војни пензионери се третирају као они који су први пут видели наоружање, а заправо цео свој радни век провели су уз наоружање.

Шта је проузроковала та одлука? Велики број власника су наоружање вратили, што је, вероватно, и био циљ.

Многи су очекивали да ће држава да врати одузети део пензија, на основу посебног закона ради фискалне консолидације државне касе, било у номиналном износу (без камате), било у ратама или обвезницама на неки дужи рок, али од свега ништа. Држава се обезбедила од тужби и пресуда, јер је Уставни суд саопштио да је Закон о начину исплате пензија био уставан.

„Уставни суд је донео одлуку да нам припада вредност бода 9,02 а не 9,40, а

4,21 је процентуална разлика између та два износа, тако да нам је држава признала дуг по вредности бода од 9,02, чиме је закинула дуг у висини од 4,21%. Готово сви смо извршили вансудско прављење за 2008. и 2009. годину. Понека другачија пресуда која је донета, могла је да прође само ако се ПИО није жалио, а имамо случај да је Касациони суд извршио ревизију исплаћених пресуда по вредности бода 9,40 и сви су обавезни да врате разлику са каматом. Због свега тога сматрамо да треба водити само Управни поступак, јер је судска такса износи само 1.370 динара.

Председник УВПС је у септембру прошле године упутио писмо председнику државе у вези са пензијама. Нагласио је да се непрекидно продубљује разлика између плата професионалних припадника Војске Србије и пензионисаних припадника Војске Србије, који су деценијама часно и са успехом обављали значајне и тешке дужности у области одбране земље. Створене су драстичне разлике у висини пензија старешина истог чина и положаја, што се раније није догађало. Стога, УВПС предлаже аутономно уређење пензијског система војних осигураника, тако што би се износ пензије утврђивао у одговарајућем проценту (85%) од износа плате у по-

следњем месецу пред пензионисање, пензије усклађивале са порастом плата у Војсци, а послови пензијског осигурања вратили у делокруг Фонда за СОВО, као што је и било пре 1. 1. 2008. године, када су донете Измене и допуне Закона о Војсци Југославије.

Константно тражимо да се војни пензионери врате у Фонд за СОВО јер више од 85% држава у свету има такав фонд. Враћањем у Фонд за СОВО донекле би се исправила неправда према војним пензионерима јер би се пензије повећавале растом плата професионалним војницима. Сада имамо неколико категорија војних пензионера, када је реч о висини пензија.

Солидарност на делу

„Наше Удружење као једно од најбројнијих, поклања велику пажњу пружању помоћи корисницима војних пензија. Познато је да се 40% чланарине издваја за солидарну помоћ, која се пензионерима додељују по посебном правилнику, а једно од основних мерила су просечна примања по члану заједничког домаћинства. У прошлој години захтев за помоћ из нишке Организације поднео је 22 лица и сви су је добили. Укупни износ помоћи који је доделио Главни Одбор УВПС био је 676.000 динара, а просечан износ појединачно износи око 30.000 динара. Укупна помоћ коју је доделио Гр.Од. УВПС Ниш био је 250.000 за 25 лица која су прележала корону.

За солидарну помоћ можемо рећи да је веома важна за наше чланове са нижим примањима. Нема удружења које константно, на бази донетог Правилника даје солидарну помоћ као што то чине наше Удружење“, рекао је Јашовић.

Олакшавајућа околност за чланове нишке организације је то што имају Војну болницу, тако да се највећи део здравствених проблема решава под сводовима те установе.

Сарадња УВПС са Војном болницом је на завидном нивоу и остварује се посредством Комисије за здравство, чији је председник бивши управник Војне

болнице (ВБ) Ниш др Витомир Панчић. Због великих гужви на неким одељењима у ВБ Ниш и Одељењу примарне заштите, Гр.Од. УВП Ниш је покренуо иницијативу да се недостајући кадар докторима попуни склапањем уговора о привремено-повременим пословима са лекарима који су отишли у пензију. Тако је, на пример, ове године склопљен уговор са неурологом.

„Указали смо на проблем достављања читаних налаза са ВМА јер након снимања особље те војноздравствене установе упућују пацијенте да дођу за неколико дана или да нађу неког ко ће да им пошаље прочитан налаз. Пацијент за тај одлазак не добија путне трошкове. Рекли смо им да је решење да ВМА припреми налазе, онда их преда возачу хитне помоћи који свакодневно из Ниша долази на ВМА и донесе налазе на радиологији ВБ Ниш.

На информисању одржаном у Нишу 12. 4. 2023. године, директор Фонда за СОВО пуковник Радан Костић је рекао да има пара за лекове, за материјал за поправку зуба и набавку одређених уређаја потребних у здравству, али је проблем у требовању. Он се договорио са Управом за војно здравство да тај проблем реше. Рекао је да ће се до краја године решити проблем електронских књижица, као у цивилном здравству. То је битно због прописивања терапије. Сада доктори дају терапију за два месеца, али за други месец војни пензионери морају да иду поново у амбуланту да подигну лекове. Увођењем електронског система решиће се тај проблем. Очекују се нова улагања и осавремењивање у Војне болнице, као и пријем недостајућег особља.

Нису заборављени ни чланови УВПС у геронтолошким центрима. Обављено је неколико посета најодговорнијих лица Удружења са председником здравствене комисије др Витомиром Панчићем, на челу. Војним пензионерима који тамо проводе дане, пружена је помоћ у границама могућности Удружења. Управа нишког Геронтолошког центра се похвално изразила о посетама и истакла да, изузев УВПС, то не чини ниједна друга институција, па нам је ове године доделила и захвалницу подом 50 година постојања тог центра у Нишу“, казао је Јашовић..

Станови највећи проблем

У Нишу и околини око 150 војних пензионера нема стан. Током прошле године подељено је 188 станова. Иако је УВПС инсистирало да се 40% станова подели за пензионере а 60% за професионалне војнике, одлучено је да од тог броја станова пензионерима припадне само 24%.

Додела станова за припаднике снага безбедности по принципу „брзих прстију“ показала се веома лошим, па су до станова дошли и припадници безбедносних снага са једном годином радног стажа, а пензионери који нису вични раду на интернету, остали су без станова. Након тога је дошло до великог незадовољства код наших пензионера. УВПС је реаговало и указало Влади РС да такозвана куповина станова „брзи прсти“ није добра јер предност треба да имају

лица која имају дужи стаж чекања, односно да се куповина јефтине станова врши на основу постојећих ранг-листи. Након тога је Влада РС у августу месецу ове године усвојила нове уредбе о куповини јефтине станова за припаднике снага безбедности. У њима су регулисана три критеријума по којима ће се утврђивати редослед за куповину јефтине станова. Први је тај да ће се редослед утврђивати на основу ефективног радног стажа израженог у данима. Други критеријум је тачно време када је извршена пријава електронским путем и трећи представља право приоритета на локацији.

На иницијативу Градског одбора УВПС Ниша, упућен је предлог Министарству одбране да бесповратни кредит од 20.000 евра буде повећан највероватније на 35.000 евра, када је потврдио директор Фонда за СОВО пуковник Радан Костић.

„Градски одбор УВПС у Нишу пружа сваку помоћ члановима везану за подношење молбе за стан, утврђивање места на ранг-листи, подношење молбе за кредите, подношење захтева за увећање трошкове становања, оверу фотографија потребних докумената, упознавања са одредбама Правилником о додели станова и др.

Посебну пажњу посвећујемо неговању традиција, јер је то део наше историје. Учествовали смо у обележавању свих значајнијих историјски датума. Први пут од када организација војних пензионера постоји у Нишу, делегацију војних пензионера примила је градоначелница.

Неумитна је чињеница, да се број чланства, због природног одлива, смањује, посебно за време короне. У 2022. години Удружење смо ојачали 31 чланом.

Приличан је број корисника војних пензија, који нису чланови, и треба их учланити. То се поготово односи на породичне пензионере, који нису обавештени да могу да постану чланови.

Током целе године, трудили смо се да наше чланство информисамо о свим значајним питањима, али се интересовање највише односило на усклађивање пензије. Податке о раду објављивале су „Народне новине“, а службено гласило „Војни ветеран“ сваког месеца објављује све значајно о Удружењу. Нисмо задовољни бројем претплатника, па смо у последње време одлучили да свакој месној организацији бесплатно уступимо одређен број примерака. На сајту Удружења могу се наћи одговори на најважнија питања, који се тичу чланова“, истакао је Јашовић.

Због реновирања велике сале Дома Војске, чланови шаховске секције нису могли да користе просторију за шах. Са Шаховским савезом Ниша развијена је изузетно добра сарадња, па ће у наредном периоду организовати турнире у шаху.

У плану је и организовање једнодневних спортских такмичења, такозване мини-олимпијаде у касарнама и на режинском базену, ако то дозволе представници Војске Србије.

3. Ј.

Годишњи скуп чукаричких војних пензионера

ПРЕДАНО ДО БОЉИХ РЕЗУЛТАТА

Седница је протекла у духу добрих идеја

У просторијама Месне заједнице Церак – Виногради 24. априла одржана је седница годишње Скупштине на којој је разматран извештаји о раду и финансијском пословању у минулих 12 месеци и одређени правци даљег деловања. Скупу су присуствовали председник ИО ГО УВПС Зоран Вучковић и гости из сродних организација.

„Од седнице изборне Скупштине 25. априла 2022. године седмог сазива, статусни положај и легални интереси војних пензионера из области пензијског, инвалидског, здравственог осигурања, стамбеног обезбеђења и социјално-хуманитарне заштите били су у центру укупне активности свих органа општинске организације. Кључни задаци из Програма, статута и Плана рада УВП Чукарица реализовани су у мери објективних могућности и ингеренције удружења. Ангажовање удружења било је посебно усмерено према институцијама система у циљу укидања већ донетих прописа као и престанка доношења нових одлука које урушавају правни и материјални положај војних пензионера“ рекао је на почетку извештаја председник чукаричких војних пензионера Зоран Јанковић.

Удружење ће се, како је речено, и даље залагати да се усклађивање пензија врши у складу са системским законом, а не на основу воље било ког појединца или институције система. Од 2012. године до данас, веома је изражено заостајање војних пензија у односу на плате професионалних војних лица. Тренутно износи војних пензија у односу на плате професионалних војних лица су испод 65 одсто, што је за око 20 одсто мање у односу на негдашње законско решење, са тенденцијом све веће разлике.

Код надлежних државних органа УВПС је покренуло иницијативу да се пензијско-инвалидско осигурање врати у систем социјалног осигурања војних осигураника и да се одређивање и усклађивање војних пензија веже за плате професионалних војних лица.

Тренд урушавања војног здравства, и по-

ред сталног указивања УВПС надлежним органима, најалост се и даље наставља. Здравствена заштита војних осигураника је оптерећена неодговарајућим квалитетом пружених услуга, пре свега на примарном нивоу. Осим тога, дуго се чека на заказивање неких специјалистичких прегледа и специфичних дијагностичких процедура и на хируршке захвате. У војноздравственим установама и апотекама константан је проблем недостатака лекова и санитетског материјала. Све је чешћи случај да се, на пример, од десетак лекова за терапију у војној апотеци обезбеди 2-3, а да се за остатак медикамената осигуранци упућују на цивилне апотеке, чиме се трошкови за лекове увећавају и до 20 одсто.

И поред тога што су активне и пензионисане старешине тражиле од Владе Републике Србије да се укину „брзи прсти“ за доделу станова припадницима служби безбедности по поражавајућим условима, то Влада није уважила али је прихватила да се у стварању листе поштује радни стаж. И даље ћемо указивати надлежним државним органима да то није добро решење и да би било добро да Влада донесе - додели одређени број станова МО.

Социјална и хуманитарна помоћ Удружења усмерене је на ЈНП члановима чија је породица у тешком материјалном стању за набавку кукова, помагала, медицинску рехабилитацију и стоматолошку помоћ. За ову помоћ издваја се 40% чланарине.

„У протеклом периоду радили смо на подизању активности на јачању организације, утврђивању социјалне и здравствене евиденције о чланству, развоју сарадње са сродним организацијама и органима власти као и организовању активности на окупљању пензионера. Војни пензионери не траже било какве привилегије као родољуби свесни да морају да деле судбину народа, али не можемо се помирити са чињеницом да нам се укидају уставом загарантована права. Све што тражимо своди се на поштовање Устава и Закона.

На Чукарици од укупно 1920 КВП, 596 су

чланови нашег удружења, чиме не можемо бити задовољни. Потребно је да у даљем деловању УВП и наше општинске организације истакнемо следеће:

- Садржаје и облике деловања наметнуто је сам живот, усклађивање са новонасталом ситуацијом, решавано је у мери могућег и у мери вишења проблема и спремности појединаца да се ангажују у томе. Као најзначајнији садржаји у деловању наше организације у извештајном периоду издвојили смо: (1) Рад на омасовљавању чланства али недовољно и (2) Информисање о свим актуелним питањима.

- Од надлежних државних органа захтевати да се покренута иницијатива пензијско - инвалидско осигурање војних осигураника врати у Фонд за СОВО и да се усклађивање војних пензија, веже за плате професионалних војних лица“ нагласио је Јанковић.

- Преко МО и Владе Р. Србије инсистираће се да се хитно донесе Закон о здравственом осигурању и здравственој заштити војних осигураника. Захтевати да се регулативном о стамбеном обезбеђењу испоштује време чекања на стан и да се повећа проценат доделе станова војним пензионерима. Посете и помоћ оболелим, тешко покретним КВП и члановима удружења, и даље ће се обављати неколико пута годишње, уз пригодне поклоне.

ОпОд и месне организације су у више наврата достављали вишим органима удружења иницијативе и предлоге за решавање или покретања решавања појединих важних организацијских питања КВП.

„Искуство из рада наше организације говори да смо добро радили у извештајном периоду али да има још резерви да се то унапреди, нарочито у правцу ангажовања што већег броја чланова у разноврсним активностима.

Уобичајено је да наш ОпОд одржава седнице свака два месеца и чешће, а месне организације углавном месечно. Уведена је пракса да део чланова ОпОд и МО сваког понедељка у просторији Месне заједнице Церак-Виногради од 10,30 до 12,00 часова и дуже раде према захтевима и потребама КВП.

О свим информацијама ГлОд и ИзОд УВПС на време су упознате све месне организације.

Лист „Војни ветеран“ који обрађује тематику пензионерске популације, наишао је на велико одобравање и захвалност код већине КВП, преко 40 чланова су претплатници на тај лист, морамо учинити напор да се тај број повећа.

Брига за КВП је једно од питања које је стално присутно у нашем раду, посебно у области лечења, где има примедби на дуга чекања прегледа код специјалиста и дијагностике прегледа“, казао је Јанковић

Новчана средства су скромна и стога се наменски користе. За сваку годину води се материјално-финансијски план и план утрошка са анализом.

По правилнику о наградама и признањима у извештајном периоду, одајући признање појединим члановима који су се истаkali у раду Главни одбор Скупштине Удружења доделио је једном члану Плакету УВПС. Општински одбор УВП Чукарица из своје надлежности доделио је једну новчану награду и четири захвалнице.

Са постигнутим, како је речено на скупу, се не треба задовољити, већ наставити са још преданијим радом у корист војних пен-

Земунска организација се исказала низом добро организованих активности

Седница Скупштине УВПС Земуна

ГОДИНА ОБНОВЕ

У просторијама Општинског одбора УВПС Земуна 10. априла одржана је редовна седница Скупштине земунске организације УВПС. Међу позваним гостима били су члан Извршног одбора ГО УВПС Остоја Поповић, члан Главног одбора Скупштине Коста Новаковић, члан Извршног одбора ГО Славољуб Сталетовић и потпредседник СУБНОР-а општине Земун Бранко Миланковић.

Извештај о раду поднео је председник ОпОд УВПС Славко Дошеновић. Он је на почетку рекао да смо ушли у јубиларну 30. годину постојања, трајно опредељени да право и проблеме из ПИО и здравственог осигурања, те стамбеног обезбеђења и социјално-хуманитарне помоћи остварујемо преко легалних институција.

„Постигнути су значајни резултати, али има доста проблема који нису решени. Удружење је у протеклом периоду КВП пружало стручну и сваку другу помоћ, непосредно, путем информација, сајта удружења и листа ‚Војни Ветеран‘ о статусним и другим питањима од значаја за војне пензионере. Обележавамо 29 година од оснивања Оп Орг УВПС Земун. Од изборне Скупштине одржана је седам седница ОпОд, на којима смо разматрали текућу проблематику КВП и информисали чланова удружења по свим релевантним питањима која се тичу статусног стања пензионера. Пратимо рад Главног одбора и руковођства са председником Удружења на челу, који се боре кроз институције система за закинута права из свих области ПИО, стамбеног обезбеђења и здравствено-социјалне заштите, о чему редовно информисамо наше чланове у месним организацијама, казао је Дошеновић

У наредном периоду се очекује промена Закона о Војсци Југославије, који је донет 1994 године, где спадају и сви делови војног здравства, умрежавањем у јединствени дигитални систем, тако да ће у истом положају бити војни осигураници ослобођени на војно здравство, као и они који здравствену заштиту остварују у цивилним здравственим установама. Годинама УВПС и Главни одбор Скупштине УВПС

интервенишу да се уговор о техничко-пословној сарадњи између Фонда за СОВО и РФЗЗ Србије иновира и догради. Између осталог апострофира се решавање проблема санитетског превоза у хитним случајевима, као и питање стоматолошког збрињавања. Такође је евидентна разлика у дужини рехабилитације цивилних и војних осигураника у бањама у корист цивилних осигураника.

Реализација формирања Геронтолошког центра на Карабурми, као и разматрање градње таквога центра у Нишу, већа улагања у војно здравство, попуна здравствених установа новим здравственим кадровима, створили би се услови за одговарајућу здравствену и социјалну заштиту војних осигураника.

Примарна и секундарна здравствена заштита обављају се у ВМЦ Нови Београд, којом војни осигураници нису у потпуности задовољни, а терцијална на ВМА, где се јавља доста проблема, посебно код заказивања прегледа.

Стамбена проблематика у претходном периоду није се много променила, Напротив, и даље је алармантно и неизвесно питање доделе станова. Стамбени орган МО током године није доделио ни један стан, тако да није било промена на ранг-листама. На састанку органа УВПС у Управи за традицију, стандард и ветеране, добијен је одговор да ће се у наредном периоду стамбено питање решавати конкурисањем за станове које финансира Влада Републике Србије. Реч је о тзв јефтним становима за припаднике снага безбедности. Откуп неуређених станова (49) је неповољан. Сматра се да од цене откупа треба укњижити трошкове уређења станова. Неопходно је решити проблем становања у СРЦ Сурчин. Удружење је упутило предлог Министарству одбране да се бесповратни кредит за решавање стамбеног проблема са 20.000 евра у динарској против вредности повећа на 30.000 евра.

Општинска организација УВПС је наставила успешну сарадњу са сродним удружењима и организацијама, посебно са Клубом Ваздухопловстава Земун. СУБ-

НОР-ом, Удружењем пензионера Земуна и локалном самоуправом.

Иначе Земун има око 160.000 становника и површину од 150.301 квадратних километара развио је низ друштвених активности, а посебно се негује култура сећања на важне догађаје из историје.

Актив жена је у протеклом периоду, због епидемије вируса корона имао смањену активност, па је одлучено да се у наредном периоду појача.

У сарадњи са удружењима цивилних пензионера, организовани су излети у Турију, Тумане, Сремску Митровицу, Засавицу, Бању Ждрело и манастир Горњак. Посебно је била занимљива вожња брзим возом „Соко“ од Београда до Новог Сада и обратно.

На седници је дата висока оцена сарадњи са организацијама УВПС Новог Београда и Новог Сада.

Посебно место у извештају добиле су другарске вечери поводом Дана жена, дочека Нове године, а нарочито са војним пензионерима Републике Српске и Пожаревца. Чланови земунског удружења присуствовали су и техничком збору са аеро-митингом на аеродрому Батајница.

Делегације УВПС Земуна положиле су венце поводом агресије НАТО-а (Земун и Батајница), пробоја Сремског фронта (Шид) Дана победе (Земун), затим на споменике палим борцима Војводине, Републике Српске (Горња Трнава) и поводом Дана Ослобођења Земуна у Другом светском рату и Дана ослобођења Батајнице.

Укупно је од вируса корона 15 чланова оболело, од тога четири два пута. У Удружење је примљено четири нова члана, доселило се њих три, одселио један, а из организације је иступило три члана. Током минуле године преминуло је 12 чланова.

Социјално-хуманитарну помоћ добило је 20 чланова у вредности од 503.000 динара.

Што се признања тиче, од Главног одбора Скупштине плакете УВПС добила су два, а захвалницу такође два члана. Општински одбор је доделио седам књига, осам плакета, 21 саблицу и један пехар.

Бројно стање КВП се сваке године смањује због природног одлива, као и недостатку података о одласку у пензију професионалних војника. Удружење броји 969 чланова, од тога 710 мушких или 73,27% и жена 259 или 26,73%. Више од 90 година има њих 22, што чини 2,27% од укупног броја чланова. Жена у том добу је 42, или 4,43%.

Најстарији члан удружења је Иван Девичић који има 99 година. Већина чланова је старости изнад 70 година.

Тежиште рада у наредном периоду биће решавање статусних питања пензионера, разрешење текућих проблема удружења, праћење стања чланства и решавање текућих здравствених и стамбених проблема КВП.

Трајче Митушев

Из Ратног дневника генерал-пуковника Небојше Павковића

СТРЕЉАН ЈЕ И МОСТ

Са две ракете погођен је и железнички мост, на коме је у том тренутку био воз. Мост је дуг око 200 метара. Оштећен је и мост и део железничке пруге.

Пре одласка код врховног команданта, разговарам са Лазаревићем о догађајима на Косову и Метохији. Интересују ме догађаји на државној граници, извођење противтерористичке акције на Космачу и информације о заробљеним припадницима Корпуса. Када се јавио, прво ме пита да ли сам чуо да је у 12.48 часова авијација гађала путнички воз на мосту код Грделице. „Према првим информацијама, погинуло је девет, а рањено 14 путника и оштећени и путнички и железнички мост“, објашњава.

Изненађен сам овом информацијом и одговарам да се тек малопре завршило реферисање. Наставља да реферише: „Непријатељска авијација је у 9.00 часова са два пројектила гађала Стационарно чвориште 52. корпусни центар стационарних веза „Стари Трг“. Уништен је антенски стуб и надземни део објекта, због чега су све везе у прекиду. У 11.00 часова са више пројектила бомбардована је Касарна 15. оклопне бригаде „Косовски јунаци“ у Приштини. За време извлачења рањених и затрпаних војника, уследио је други напад авијације у 11.40 часова, при чему је погинуло неколико војника а девет је рањено. Још нема потврде о погинулима.“

Заледио сам се. Не знам шта да кажем. Питам га шта је та војска радила у Касарни. „Извлачили су средства из Санитетске амбуланте“, одговара. Немам ни одговора, ни питања. Ипак му кажем: „Лазо, до сада смо научили да се авијација враћа и поново гађа исте мете“. Ћути и он. Зна да му је тешко. Сви знамо да се авијација враћа на исте мете, па ипак се деси оваква трагедија. Преостаје ми да се надам да први извештај није тачан.

„То није све“, каже. У 10.00 часова авијација је са шест пројектила гађала колону моторних возила из састава 549. моторизоване бригаде код села Рогова. Погинуо је водник Живковић из батаљона војне полиције 72. специјалне бригаде, рањен један војник из 549. моторизоване бригаде и уништен један шлепер. Са више пројектила и једном касетном бомбом гађани су објекти у Урошевцу. Нанета је велика материјална штета у воћњаку „Плантажа“ која се налази у непосредној близини касарне. Непосредно пре јављања добио сам извештај из 354. пешадијске бригаде да је авијација дејствовала са више пројектила по положајима Бригадне артиљеријске групе 354 у рејону села Главник, јужно од Подујева. Последице још нису познате.“

Поново га питам за акцију „Космач“ и за заробљавање војника. Каже да је акција у току и да се изводи по плану. У вези са заробљавањем војника објашњава да органи безбедности 549. моторизоване бригаде интензивно раде на откривању локаци-

је где се налазе киднаповани припадници Корпуса.

Председникова питања

„На Кошарама стање је под контролом, без обзира на то што терористи стално нападају. Тешко их је отерати са заузетих положаја, јер је терен изузетно тежак“, објашњава Лаза.

„Знам какав је терен, Лазо, али како су успели да уђу у нашу земљу, тако мора и да изађу“ одговарам.

У ходнику испред салона чекају ме Ојданић и Смиљанић. Информисем Ојданића за воз код Грделице. Одговара да је добио информацију и да је страшно то што НАТО ради.

У салону су председници Милошевић и Милутиновић. Конобар већ чека да нас послужи. Кроз отворена врата у просторији до салона видим у фотељи Олгу Милутиновић, супругу председника Републике Србије. Разговара са неким. Претпостављам да је друга особа Мира Марковић.

После послужења, председник Милошевић у опуштеном разговору поставља уобичајена питања о стању у јединицама, моралу, губицима и како они утичу на људе, о проблемима, функционисању веза, позадинског обезбеђења и др. Генерал Смиљанић и ја одговарамо наизменично. Користим прилику да скренем пажњу челним људима Војске на проблем избеглих лица која напуштају територију Косова и Метохије. Објашњавам да се исељавање, пре свих Албанаца, спроводи по истом сценарију као и 1998. године, под притиском ОВК, због борби са ШТС и НАТО бомбардовања. Разлика је у томе што су 1998. године прелазили државну границу и ван граничних прелаза, а сада излазе са Косова и Метохије само на четири гранична међудржавна прелаза. Ради се о стотинама хиљада цивила, највише Албанаца који одлазе у Албанију, Македонију и Црну Гору. Неалбанци се исељавају у Србију, на простор Санцака и Црне Горе. После преласка границе, на нашој страни остаје велики број возила, трактора и запрежних кола, што представља проблем за кретање војних колона.

Наглашавам да Апел који је упутила Савезна влада и Проглас ШВК нису помогли да се исељавање заустави. Информисем да сам имао састанак са председником Привременог извршног већа Косова и Метохије, Зораном Анђелковићем, који је и командант Штаба Цивилне заштите за Косову и Метохију, у вези са проблемом збрињавања избеглица, јер тај задатак није обавеза ВЈ, већ покрајинског Министарства, Цивилне заштите, локалне самоуправе и МУП-а. Међутим, ове институције, осим МУП-а, не ангажују се довољно на

решавању овог проблема и очекују да та питања решава Команда Приштинског корпуса и Трећа армија.

Председник Милошевић се не обазире много на моја упозорења. Каже да ако они хоће да иду, нека иду. Нико нема право да их силом зауставља, јер то може погрешно да се протумачи. Важно је да их ми не терамо на то.

Износим своје мишљење да није добро да Косово и Метохија остане без становништва јер НАТО тек тада може да нас бомбардује без ограничења. Вероватно је то утицало да Милошевић обећа да ће у вези са тим проблемом разговарати са Влајком Стојиљковићем, министром Унутрашњих послова Републике Србије и Николом Шаиновићем, потпредседником Владе.

Одлучујем да му ништа не говорим о информацијама које сам пре десетак минута добио од Лазаревића. Процењујем да је боље да извештај буду потврђене.

На растанку Милошевић нам је пожелио срећу и замолио да пренесемо његове честитке војницима и старешинама и да се чувамо.

Трагедија

Пре напуштања Командног места „Караши“ зовем генерал-мајора Николића. У његовој зони се догодила трагедија са путничким возом код Грделице. Када се јавио каже да је управо добио најновије информације од МУП-а, железнице и истражних органа и предложио да ми прочита: „Два наестог априла, у 11.40 часова НАТО авијација је гађала Бистрички мост на улазу у Грделичку клисуру и са два пројектила погодила међународни воз 393 који саобраћа на линији Београд–Солун. Шеф железничке станице у Лесковцу, из које је композиција кренула у 11.37 сати, Радоња Пантић, изјавио је да је пројектил погодио други вагон и потпуно га уништио. Остала три вагона су изгорела или избачена са железничке пруге. Друмски мост је оштећен, а железнички уништен. Погинуло је девет, а повређено 16 лица која су збринута у Медицинском центру Лесковац.“

Кажем му да је то добар полицијски извештај, али шта он мисли о тој трагедији. Одговара да је, по њему, то злочин без преседана и да је убеђен да је пилот могао да избегне воз. Наређујем Николићу да пружи сву потребну помоћ у санирању последица ове трагедије и кажем да ћу из Београда доћи на лице места.

Поздрављам се са старешинама ШВК и начелником ШВК и кратко га информисем о последњим догађајима на Косову и Метохији. Наређује ми да пошаљем детаљни извештај. Док излазим са Командног места, размишљам о ономе што ми је ре-

као Николић, и питам се шта је ту био војни циљ, воз, мост или цивили. Тешко ми је да разумем да НАТО, који располаже најсавременијом ратном машинеријом са којом може да са хиљаду километара уочи човека у покрету или било који објекат, није могао да распозна мост и воз на мосту. Оно што је још чудније, то је био међународни воз, у коме су се вероватно налазили и страни држављани, а не само Срби.

По изласку из објекта „Караш“ не могу да се одлучим куда да идем. Треба да завршим неке послове у Београду и да пронађем децу, обиђем стан итд. Због дешавања на Косову и Метохији и у зони Нишког корпуса, одлучујем да одмах кренем на Космет. На изласку из Београда, код наплатне рампе Бубањ поток, јавља се Лазаревић.

„Ово је изгледа црни дан за цивиле“, каже и пита ме „Да ли сте чули шта се догодило?“

„Ако мислиш на Грделицу, чуо сам и управо идем тамо. Шта има друго?“

„НАТО је бомбардовао шиптарска села око Суве Реке и Ђаковице, има погинулих и рањених, али немамо приступ тим селима. Због тога је велики број цивила из тог региона који напуштају ово подручје и стварају се велике колоне избеглица“, рекао је Лаза. Наређујем да о страдању шиптарских цивила извести председника Привременог извршног већа Косова и Метохије, Анђелковића, и пружи помоћ цивилима ако за то постоји могућност.

Возачу Драгану кажем да вози брже, да што пре стигнем у Ниш и Грделицу.

Док путујемо, анализирамо интензитет и начин дејства авијације. Овог дана са више борбених група дејствовала је на сваких 90 минута по јединицама Армије и Приштинског корпуса, војним и индустријским објектима у зони, по објектима везе и телекомуникација и, као никада до сад, по цивилима.

На месту злочина

Од Београда до Ниша путујемо брже него до сада, без обзира што се на неколико места искључујемо са аутопута на обилазнице, због оштећења мостова. Код Алексинца, чујем се са генералом Стојимировићем и наређујем да ме сачека код наплатне рампе „Наис“. Предајем му допуну Директиве и документа која сам добио у ШВК и информисем о задацима за изразу „Плана одбрамбене операције Армије“.

Командант Нишког корпуса, генерал-мајор Николић, чека ме на путу код лесковачког мотела. Прелази у моје возило. Питам га за нове информације.

„Има. Нешто пре гађања моста и воза, наша ПВО погодила је изнад Грделице и Лесковца авион агресора и две крстареће ракете. Према изјавама очевидца, пилот авиона се катапултирао у рејону села Грабовница“. Одговарам: „Могуће да је авијација гађала воз као одмазду за погођени авион. Ако је стварно погођен“.

Док разговарам, пролазимо поред села Грабовница. Сада боље видим потпуно порушено војно претакалиште горива на прузи Ниш–Скопље. До Грделице разговарам о јучерашњем састанку. Каже ми да претпоставља ко је написао писмо. Нисам расположен да поново разговарам на ту тему.

На раскрсници пута за Грделицу скрећемо према центру града, прелазимо мост и

настављамо споредним путем који иде десном страном Јужне Мораве. После рушења моста на магистралном путу то је једина обилазница. На око 150 метара од изласка на магистрални пут, преко реке, видим ужасан приказ. Остаци погођеног воза још догоревају, а лешеве настрадалих путника, потпуно угљенисани, поређани су на ливади поред пруге.

Спасиоци још увек покушавају да дођу до остатака погинулих и угљенисаних људских тела. Локомотива воза исклизнула је са пруге на насип. На изласку са моста су остаци два вагона, потпуно уништени и спржени. Осећа се мирис изгорелог људског меса и истопљеног гвожђа и лимана. Лакше повређени путници су одвезени у Лесковачку болницу.

Посматрам двојицу људи како носе остатке тела неког несрећног путника. Тело је толико угљенисано, да са њега отпадају удови и други делови. Ово је нешто најстрашније што сам до тада видео.

Генерал Николић показује оштећења на „Сарајевском мосту“, на магистралном путу. Погођен је са два пројектила. Оштећења су велика због чега је саобраћај прекинут.

Са две ракете погођен је и железнички мост, на коме је у том тренутку био воз. Мост је дуг око 200 метара. Оштећен је и мост и део железничке пруге. Док немо посматрамо овај ужасан приказ, из једне од оближњих кућа прилази нам човек. Хоће да ме поздрави. Каже, препознао ме. „Видите ли, генерале ово шта нам раде. Ја сам био на овој падини изнад куће. Чувао сам стоку када је наишао воз. У исто време из правца Кукавице долетела је ракета. Иде право према мени. Стала је и гледа у мене. А онда се окреће и удара право у воз. Затим још једна. Верујте, тако је било. Пао сам од експлозије. Тек када се мало смирило, видео сам да воз гори. Људи горе. Вриска на све стране. Ја стојим и не могу да помогнем. Не могу преко воде“, испричао је сав узбуђен.

Повратак „кући“

Немам разлога да му не верујем. То је доживео. Да ли је ракета „стала и гледала у њега“, то не знам. Сигурно се нешто догодило. Одговорио сам: „Овде се више ништа не може учинити. То је њихово ратовање. Убију недужне цивиле и – ником ништа“.

Поздрављам човека који нам је испричао своју истину о трагедији путника у возу број 393. Генералу Николићу издајем задатак да ову обилазницу квалитетно уради јер ће дуже времена замењивати магистрални пут због срушеног моста, и да процени да ли треба да се постави понтонски мост преко Мораве, код Грделице, ако авијација сруши једини преостали мост у центру града.

Кажем да жури на Косову и да сам одлучио да идем преко Дољевца, Житорађе и Прокупља. Тај пут је ноћу безбеднији од путовања кроз Кончулски теснац. Растајемо се и крећем према Лесковцу. Код села Велика Грабовница сетих се информације да је у том рејону погођен авион. У њему се налази највеће и најмодерније складиште погонског горива у ВЈ. Одлучујем да без најаве свратим у складиште. Не знам где се тачно налази. Код срушене зграде Команде складишта неколико мештана објашњавају возачу Драгану да се

Војска налази у селу Тулово, на обронцима планине Кукавице.

Лако смо пронашли Команду складишта. У дворшту срећем официра у чину мајора. Толико је изненађен, да не може ни да говори. Поздрављам га и питам шта се дешава у његовој јединици. Реферисе доста неповезано о складишту и оштећењима која је авијација направила. Забринут је. Авијација може да гађа резервоаре са горивом. То би изазвало катастрофалне последице. Информисем ме да су резервоари укопани и добро заштићени, али да се никада не зна.

Питам команданта да ли зна нешто о погођеном непријатељском авиону и пилоту који се катапултирао у његовој зони. Не зна ништа о томе. Претпоставља да су авион обориле јединице у Лесковачком пољу и не зна да ли је авион пао и где.

Спремам се да кренем. У том тренутку зове ме Лазаревић. Извештава да је авијација око 17.00 часова на путу Ђаковица–Подношевац бомбардовала „Ефендин мост“ који је знатно оштећен. Код моста је пронађена кутија са 15 неактивираних касетних бомби. Авијација је поновила напад око 18.00 часова и на улазу у Ђаковицу бацила контејнер са касетним бомбама.

Напад авијације поновљен је и по Стационарном чворишту везе „Стари Трг“ у 17.00 часова са 14 пројектила. Објекат је потпуно уништен. Одмах после напада авијације, ШТС из рејона Бајгоре нападе су јединицу везе на објекту. Напад је одбијен дејством артиљерије и упућено је појачање.

На крају, Лазаревић ме пита да ли долазим „кући“ да осигура пролаз. Мисли на пут Подујево–Приштина. Одговарам потврдно. Време око 22.00 часа.

Од Грабовнице до Лесковца стижемо за пет-шест минута и настављамо ка Нишу. Код Дољевца искључујемо се на регионални пут према Житорађи и Прокупљу. Пре уласка у Прокупље ађутант Мирко укључује радио и покушава да на „портабл ТВ“-у, марке „Сони“, пронађе програм.

На Радио Нишу спикер је завршио извештај о бомбардовању међународног воза код Грделице. Затим говори о још једном покушају продора на територију Косова и Метохије у рејону караула „Кошаре“ и „Морина“.

„Јаче терористичке снаге, из рејона Тропоје, кренуле су у нови напад, уз непрекидну подршку авиона западне алијансе. Борбе су почеле од 14.00 часова 11. априла и трајале до 16.00 часова данас. Снаге наше моторизоване бригаде извршиле су и неколико успешних противнапада и одбациле ШТС. Према подацима информативне службе Команде Приштинског корпуса, губици на страни агресора, током вишечасовних сукоба, су велики. Упркос томе, агресорске снаге и даље упорно покушавају да продру на територију Косова и Метохије, али их у томе спречава чврста одбрана Војске Југославије. Велики део разбијених терориста натеран је у панични бег у Албанију, после успешног дејства на правцу Караула „Морина“–село Каменица. Напад је био успешан и агресор је протеран са овог дела наше територије, док се борбе код Караула „Кошаре“ и даље воде. Ситуација је под контролом, поврврдиле су нам у Команди Приштинског корпуса“.

На маргинама промоције књиге Жељка Пантелића „Ничији војници“

БОРБА ЗА ИСТИНУ У ОЧЕКИВАЊУ ПРАВДЕ

Када се говори о „Случају Добровољачка“, како се у јавности посматрају и третирају збивања у главном граду БиХ крајем априла и почетком маја '92. године, према документацији Републичког центра за истраживање рата, ратних злочина и тражење несталих лица (Републике Српске) - РЦИРЗ, из Бања Луке, у њима су живот изгубила 42 идентификована припадника ЈНА, рањено 78 и заробљено 225!

Бојазан и неверица жртва, страдалника ратног злочина почињеног у Добровољачкој улици (данас улици Хамдије Крешевљаковића), у Сарајеву, почетком маја 1992. године да ће виновници бити икада приведени правди и сносити више него заслужене казне, пропорционално расту са протоком времена. Оваква спознаја чини се све извјеснијом, мада не и прихватљивом, посебно не од породица погинулих припадника ЈНА у том мучком нападу бојовника Алије Изетбеговића и сецесионистичког муслиманско-хрватског дела тадашњег Председништва Босне и Херцеговине.

Подсећања ради, за оне који су можда заборавили или су каснији догађаји то потиснули у други, трећи план, предње исписане реченице односе се на ратни злочин који су починили припадници Територијалне обране БиХ, Министарства унутрашњих послова БиХ, Патриотске лиге, Зелених беретки (Удружења бораца Босне) и неки грађани Сарајева, нападши, из заседе, колону Команде Друге војне области ЈНА (2. ВО), која се, у складу са постигнутим договором и гаранцијом УНПРОФОР-а (међународних снага), повлачила - измештала из објекта подно Бистрика, старог дела Сарајева, у касарну у Лукавици (некадашњег назива „Слободан Принцип Сељо“). Тог трећег маја 1992. године, у поподневним сатима, дан после готово целодневног напада на објекте (2) Команде 2. ВО на Тргу 6. априла (данас Аустријском тргу), у бесомучном и беспримерном нападу „самоорганизованих грађана Сарајева“ убијено је осмеро људи - старешина, војника и грађанских лица на служби у ЈНА, рањено више десетина и заробљено више од двеста. Међутим, када се говори о „Случају Добровољачка“, како се у јавности посматрају и третирају збивања у главном

Жељко Пантелић, мајор СбСл у пензији,
на једној од промоција своје књиге

граду БиХ крајем априла и почетком маја '92. године, према документацији Републичког центра за истраживање рата, ратних злочина и тражење несталих лица (Републике Српске) - РЦИРЗ, из Бања Луке, у њима су живот изгубила 42 идентификована припадника ЈНА, рањено 78 и заробљено 225!

Откуд „Ничији војници“

О овим драматичним и трагичним догађајима, до сада су објављене две књиге наших аутора, непосредних сведока овог ратног злочина. После књиге „Тајна Добровољачке улице“ Миладина Петровића, преминулог некадашњег уредника „Народне армије“, „Војске“ и „Војног ветерана“ 2012, ма-

јор Саобраћајне службе у пензији Жељко Пантелић - Бунар, дипломирани инжењер саобраћаја, 2021. године објављује ауторско издање „Ничији војници у сарајевском паклу 1992. године“. Редови који следе баве се промоцијом ове публикације у Библиотеци града Београда одржаној крајем фебруара ове године. Прва промоција Пантелићеве књиге објављене у априлу 2021, разумљиво и оправдано, одржана је уочи Видовдана - 25. јуна те године у Источној Сарајеву, у организацији бањалучког РЦИЗР-а, који је издао књигу у Републици Српској.

У свом публицистичком првенцу аутор, који је завршио 31. класу Техничке војне академије Копнене војске у ЦВТШ КоВ „Генерал армије Иван Гошњак“, у Загребу, детаљно, са много детаља и веома пластично, читалачкој јавности је представио драматичне и трагичне догађаје из Сарајева с почетка грађанског рата у овој бившој југославенској републици Босни и Херцеговини, у којима је учествовао, био рањен и заробљен. Иако невичан писаној речи и истраживачком публицистичком раду, саобра-

ШИРЕ СЕ САЗНАЊА

У међувремену, од београдске промоције до објављивања овог написа, половином марта одржана је још једна промоција, једанаеста у Србији. У Краљеву, у организацији мјесног Удружења „Покрет храбро срце“ (регистрована у АПР Србије), добровољне невладине недобитне организације која окуља активне и бивше припаднике Министарства унутрашњих послова, Министарства одбране, Министарства правде, Безбједносно-информативне агенције, чланове њихових породица и пријатеље, ради остваривања и унапређивања одређених заједничких интереса, књигу „Ничији војници“, поред аутора представио је и пуковник у пензији Срђан Петровић и сам учесник догађаја у Добровољачкој улици с почетка маја 1992. године, тада капетан командир чете оклопних транспортера у 65. змтп.

Њајни инжењер се потрудио да, из свог угла, остави писани траг о свему што је претходило „паклу Добровољачке улице“, нападима на припаднике и објекте ЈНА, убијања, рањавања, брутална малтретирања, иживљавања и пљачку војника, старешина и грађанских лица на служби у Команди 2. ВО и 65. заштитном моторизованом пуку (змтп). У књизи аутор пише и истрагама Војног суда из Београда 1993. (која је 2007. прешла у надлежност Тужилаштва за ратне злочине Србије) покренутој против 19 лица из БиХ, као и Тужилаштва БиХ из 2005. године, које су неславно окончане - без подизања оптужнице(а), суђења и кажњавања одговорних.

Упорност аутора

Фарсичност, опструкција и својеврсна трговина зарад остваривања неких упитних политичких интереса огледала се и у привођењу-хапшењу одређених лица осумњичених за злочина о којима је реч: Алије Делимустафића, Ејупа Ганића и Јована Дивјака, у иностранству и Србији, и њиховом волшебном пуштању, ослобађању.

Посебно истицање и сваку похвалу аутор

Припадници ЈНА из колоне после изласка из муслиманског затвора

Муслиманске снаге су у Добровољачкој улици починиле велики ратни злочин, за који нико до сада није осуђен

заслужују за упорност, уложени вишегодишњи труд и енергију за прикупљање грађе за своју књигу, ажурирање спискова и идентификацију убијених, рањених и заробљених, што ће, несумњиво, бити од користи и будућим појединцима - историчарима и публицистима који ће се бавити грађанским ратом на просторима бивше СФР Југославије последњег десетљећа минулог вијека.

На промоцији у Библиотеци града Београда, пред више десетина ауторових сабораца и чланова породица припадника ЈНА који су своје најмилије изгубили у Сарајеву те '92. године говорио је и пешадијски пуковник у пензији Милан Шупут, командант 65. зтмп и Пантелићев надређени. Уз краће подсећање на историјат јединице присутне је обавестио о задацима које је она извршавала у борбеним дејствима у сецесионистичким Словенији и Хрватској на почетку рата и крвавог распада бивше нам заједничке државе.

Аутор је, говорећи о књизи напоменуо да је у четрнаест поглавља, прологу, епилогу и десетак фотографија и 12 прилога - копија оригиналних докумената, на 286 страна, у облику дневника, описао догађаје почев од свог премештаја из Славонске Пожеге, по предаји Ауто-наставног центра паравојним

саставима Републике Хрватске септембра 1991. године, у Сарајеву, дешавања у главном граду и БиХ, уз нагласак на ратни злочин у Добровољачкој улици, повратка у Србију и распоређивања на службу у 63. зтмп, у београдској касарни „Топчидер“. Посебно је истакао и бројне препреке и неразумевање на које је наишао, како у прикупљању материјала и грађе, тако и у организацији промоција и дистрибуцији у Србији, за разлику од атмосфере и сусретљивости у Републици Српској, од појединаца и институција. До београдске промоције, истакао је, одржано је укупно 27, а занимљиво да је у РС организовано 18, а прва, од само десет у Републици Србији, у Сомбору петог новембра 2021. године.

Добронамерна критика или замерка аутору се може упутити на поглавља насловљена са: „Ситуација у ЈНА“ и „Одговорност војног и политичког врха“ у којима износи сопствене, субјективне оцене, именује појединце и проглашава их за главне кривце за доношење негодговарајућих одлука и не предузимање неопходних и одлучнијих мјера у спречавању сецесије појединих федералних јединица, односно избијања грађанског рата и крвавог растакања државе - Југославије, па самим тим и ратног злочина

почињеног у Сарајеву у априлу и мају '92. године.

Субјективизам

Зацело део замерки мора се и може упутити и рецензенту Жељку Пржуљу, писцу, песнику и новинару, борцу и командиру у Војсци Републике Српске од 1992. до 1995. године, који, чини нам се, исувише олако уврштава аутора међу „изузетно зреле ауторе и врсног познаваоца догађаја с почетка деведесетих година у Југославији“!? Уз сво уважавање напора и жеље аутора да свеобухватно опише збивања у којима је учествовао и сопственом крвљу платио ангажовање у професионалном и крајње патриотском извршавању поверених му задатака у одбрани отаџбине, потписник ових редака и Пантелићев саборац и сапатник из „сарајевске голготе“, нешто старији по годинама и искуству, будући да се налазио на одговорним дужностима, сматра да су констатације изречене у поменутом поглављу књиге исувише субјективне, плод фрустрација, незадовољства, озлојеђености и разочарења која је доживио у својој, релативно краткој професионалној активној војној служби и као такве подложне полемци и деломично неприхватљиве. То и не значи да се они аболтирају од одговорности за последице у потпуности, већ да у том разматрању треба узети у обзир и „заслуге“ других чинилаца, напомене интересе појединих чланица међународне заједнице.

Засигурно ова романсирано-документарно-аутобиографска прича, како је дефинише рецензент, имала би значајну већу „специфичну тежину“ да је аутор био у прилици да се консултује или да барем пре коначне редакције рукопис прочита неко од еминентнијих познавалаца свеукупних процеса и догађања везаних за тематику коју обрађује, односно да му укаже, предложи и сугерише, на који начин да процењује - просуђује одговорност политичког и војног руководства у датим околностима. Несумњиво је да се Пантелић, са својих двадесетшест година колико је имао у вријеме збивања којима се бави у књизи, и с обзиром на дужност коју је обављао, доступност информација, животном искуству и зрелост у просуђивању, не може сматрати компетентним и релевантним за доношење закључака изнетим у предметним поглављима.

Нада умире последња

Ове опаске и примедбе не умањују вредност књиге „Ничији војници...“, већ имају за сврху да, у евентуалном новом и допуњеном издању, аутор уложи додатни напор и коригује своје погледе, процене и закључке, што би значајно допринело значају и релевантности публикације. Такође, неопходно је исправити и одређене, зацело ненамерне, грешке у навођењу имена и чинова у списковима страдалника.

Жртвима сарајевске Добровољачке улице из 1992. и њиховим најмилијима остаје пак нада да ће ипак дочекати правду, јер је у априлу 2022. године Тужилаштво БиХ подигло оптужницу за десеторицу осумњичених, међу којима је и Ејупа Ганића, који се терете за ратне злочине против ратних заробљеника и цивилног становништва. Она - нада, како неко рече, умире последња.

Јосип Новак

На нашем путу ка Европској унији, под диригентском палицом Брисела, настављено је кварење нашег језика. Најновији бисер је синтагма „*родна равноправност*“. Изгледа да се овде ради о бркању појмова из енглеског језика, где реч **sex** примарно означава природни пол (мушки и женски), док реч **gender** има значење граматичког рода и означава мушки, женски и средњи род. Погрешно је уверење нашег законодавца да се инсистирањем на употреби фемининума постиже некаква равноправност полова. Напротив, тиме се управо наглашава њихова различитост. При томе је за сваку професију далеко важније да ли неко зна да ради свој посао, него коме полу припада.

„*Родна равноправност*“ и „*равноправност полова*“, односно мушкараца и жена су две сасвим различите ствари. Прва је чисто језичко питање и не подлеже никаквој „политичкој обради“, док је друга ствар важна друштвено-политичка тема од ширег интереса. Сва политичка збрка око ова два значајна питања настао је због тога, што су неки феминистички кругови, окружени захтевима Брисела, покушали да - силом закона, а под видом борбе за равноправност полова, прогутају женске називе за разна (постојећа и непостојећа) звања и занимања, тзв. *фемининуме*. Нажалост, наша јавност није одмах прозрела ту подвалу, па се и расправа око овог фамозног закона претежно одвијала на језичком плану.

Питање „родне равноправности“ није од јуче. Једна Новосађанка је 2009. године - по угледу на „напредни Запад“ - отворила Пандорину кутију језика, из које је покуљало мноштво свакојаких чудних израза: *боркиње, биолошкиње, филолошкиње, лингвистичкиње* и друге *стручњациње*. На сву срећу, тај полтронски „пројект“ је убрзо пао у воду, јер је наишао на критику стручних кругова и спрдњу шире јавности.

Заговорнице агресивног феминизма и бриселске удворице касније су искористиле „повољну политичку климу“ и кренуле у нови напад са намером да се обрачунају са српским језиком. Наиме, на њихову страну је сада стала једна новопечена „министарка“, па су заједно покренуле законску иницијативу. Закон је експресно усвојен, како бисмо доказали своју „кооперативност“ и „посвећеност европским вредностима“. У трци са временом иницијаторкама није падало на памет да провере како те ствари стоје у водећим западним земљама. Да су то учиниле могле би се лако уверити да чланице ЕУ не хају много за формалну равноправност ових назива и уопште им не пада на памет да то питање законски регулишу. Тако смо, уместо факултативног карактера предложених решења, какво се практикује у земљама ЕУ, добили строге законске императиве, иза којих стоје оштре казне.

За разлику од српског језика, који за творбу фемининума има више наставка различите учесталости (-*ара, -ача, -тина, -ика, -ура, -иња, -ица, -ка, -иља, -уља, -ура, -уша*), велики западни језици имају само по један: у енглеском то је наставак **-ess** (*actress*-глумица), у француском језику гласи **-use** (*actreuse*), а у немачком **-in** (*Schauspielerin*). Тако се званично ослобављање у СР Немачкој одвија по принципу „*господин/госпођа + титула/звање*“: (*Herr/Frau Doktor, Herr/Frau Professor, He-*

Језик наш насушни

АГРЕСИВНИ ФЕМИНИЗАМ

То је један од начина кварења српског језика

rr/Frau Minister) иако за њих постоје женски еквиваленти: *Doktorin, Professorin, Ministerin*. Слична је ствар и са другим титулама, па чак и код неких занимања, посебно у енглеском језику. Очигледно је да женски свет на западу ни издалека није тако фрустриран као домаће феминисткиње, које многе ствари погрешно схватају и дају предност форми над суштином. То се прилично добро види у наметању женских квота за састав парламента и органа државне управе, па тако имамо доста „манекенки“ у Скупштини и по министарствима које нико није видео за говорницом током целог мандата. Иначе, Запад је познат по томе да другима сугерише оно што сам не практикује, неретко и такве ствари које могу имати озбиљне последице по земљу примаоца, нарочито у области јавног морала, језика и културе.

Закон о родној равноправности је усвојен 20. маја 2021. године (Сл. гласник РС бр. 52/2021) и део је тешких приступних обавеза Србије као потенцијалне чланице ЕУ. Под претњом оштрих казни, Закон прописује обавезу службenu употребу, нашој језичкој традицији, потпуне непознатих речи као што су: *боркиња, пилоткиња, стручњациња, водичица, носилица, ватрогасица* итд., што пара уши, озбиљно нарушава структуру српског језика и подрива национални идентитет. Ово је озбиљан удар и на језичку економију, јер се тиме оптерећује текст, што представља проблем за издаваштво, а посебно за штампане медије. Овде ће тек бити озбиљних проблема, јер је за нека мушка звања тј. занимања скоро немогуће направити било каква женски еквивалент нпр. *ловац, носилац, писац, пушач, слушалац, гуру, змај* итд. Сем тога, постоје и релативно бројне именице које немају еквивалент у другом роду - нпр називи певачких гласова и њихових извођача: *бас, баритон, тенор* (мушки), *алт, сопран, мецсопран* (женски гласови и извођачи). Такође постоји знатан број именица мушког рода која се односе на женски род: *секс-симбол, топ-модел, али и бакутан, цуретак, девојчурак* итд. Многе склепане речи – нпр. *ликовњак/цртаљка, борац/борица, робот/роботица, тренер/тренерка, стрелац/стрелица, мангуп/мангупица* итд. - делују тако као да су их осмислили женомрси и мало је вероватно да ће највише прихватање женске популације. Неки стари фемининуми имају два облика: докторка/докторица, инжењерка/инжењерица, певачица/певаљка, професорка/професо-

рица, служавка/слушкиња итд. Поред тога што означавају вршиоца радње женског пола, неке од ових именица имају и значење супруге мушког извршиоца, нпр. *рибарка, противница, свећарка, судионица, ужарка, мајорка, ћатиница, официрка* итд. Законом прописана обавезна/паралелна употреба лексема мушког и женског рода (у пуном или скраћеном облику) још једном показује лошу страну нашег изборног система и његову отуђеност од бирачког тела. За разлику од многих земаља, где се народни представници у свакој изборној јединици бирају под својим именом и презименом, код нас се гласа за политичке партије које делегирају своје послушнике у Скупштину па се тако дешава да скоро једна половина посланика долази из Београда. Они често и не знају где се налазе њихове изборне јединице, а камо ли да одржавају са њом контакте и заступају њене интересе. Зато и не чуди да на изборе излази једва једна половина бирачког тела, а некада и мање.

Нико не забрањује припадницама женског пола да бирају између назива министар/министарка или гувернер/гувернерка, доктор/докторка и сличних неологизама, али нико нема право да женама, законом намеће искључиво женски облик ових именица и да им га ставља у диплому и друга документа. Овим Законом наметнути „родно сензитивни језик“ озбиљно угрожава дух нашег језика и језичку структуру. Уместо средства споразумевања, овде језик постаје средство збуњивања, конфронтације и изругивања. Да је данас жива, Милка Ивић, добила би копирачу када би је неко ословио са „академкиња“ уместо академик. Угледни лингвиста др Драгољуб Петровић каже да је узрок овој збрци „болест фрустрираних жена“. („Војни ветеран“, новембар 2013. године стр. 28)

Суштина проблем нису „боркиње“ и „стручњациње“ него агресивне и нестручне феминисткиње.

У изради и доношењу Закона о родној равноправности игнорисане су уобичајене процедуре и изостале консултације са лингвистичким институцијама, игнорисање научних критеријума и ниподашвавање ставова Одбора за стандардизацију српског језика (Института за српски језик САНУ) који су у више наврата, достављени Народној скупштини. Закон уводи идеологију која уноси хаос у језик и враћа одавно укинута вербални деликт, што отвара питање потенцијалне дискриминације особа мушког пола.

Ово је један од (нај)лошијих закон у готово двовековној парламентарној пракси Србије и треба га повући или брисати спорне одредбе. У околностима, када се још нисмо ослободили утицаја турског језика и око 1.500 заосталих турцизама (у СФРЈ их било око 8.000), као и неколико стотина рогобатних фраза из самоуправног периода, није нам потребна нова поплава англицизама и других неологизама страног порекла који додатно кваре структуру српског језика.

Уместо загрижености традиционалиста и агресивног понашања феминистичких кругова потребан је разум и спремност на компромис. Уместо повратка у прошлост треба заједничким снагама трасирати нову, напреднију будућност.

Здравко Зељковић

На основу члана 106. Закона о правима бораца, војних инвалида, цивилних инвалида рата и чланова њихових породица („Службени гласник РС”, број 18/20) и члана 42. став 1. Закона о Влади („Службени гласник РС”, бр. 55/05, 71/05 – исправка, 101/07, 65/08, 16/11, 68/12 – УС, 72/12, 74/12 – исправка УС, 7/14 – УС, 44/14 и 30/18 – др. закон),

Влада доноси

УРЕДБУ

О „БОРАЧКОЈ СПОМЕНИЦИ”

I. ОСНОВНЕ ОДРЕДБЕ

Члан 1.

Овом уредбом прописују се ближи услови, начин додељивања, рангови и изглед „Борачке споменице”, као и начин вођења евиденције о додељеним „Борачким споменицама”.

Члан 2.

„Борачка споменица”, у смислу ове уредбе, подразумева посебно национално признање, које се додељује лицима која су стекла статус борца по Закону о правима бораца, војних инвалида, цивилних инвалида рата и чланова њихових породица („Службени гласник РС”, број 18/20 – у даљем тексту: Закон).

Члан 3.

Борац или ратни војни инвалид, коме је коначним решењем надлежног органа у Републици Србији признато својство борца или ратног војног инвалида, и пали борац постхумно, на основу чије погибје или нестанка, лица из члана 24. Закона, остварују права по Закону, имају право на „Борачку споменицу”.

Члан 4.

„Борачка споменица” има један ранг и јединствен изглед.

II. ИЗГЛЕД „БОРАЧКЕ СПОМЕНИЦЕ”

Члан 5.

„Борачка споменица” се састоји од: медаље, траке, врпце, уверења о признању и кутије.

Члан 6.

Медаља је израђена од легуре метала на бази бакра, технолошким поступком пластичне деформације метала у хладном стању, односно поступком ковања, галвански заштићена декоративним сребрењем. Медаља је елипсастог облика, пречника 40 mm (у ужем делу), а у оси закачке спољна мера је 50 mm (у ширем делу) и дебљине 3 mm.

Трака је израђена ткањем од вискозног предива без „моаре ефекта”, правоугаоног облика димензија, у складу с идејним решењем. Трака је у бојама државне заставе Републике Србије.

Ширина црвене, плаве и беле боје је по 12 mm. На крајевима траке учвршћене су две металне гредице које су израђене од исте легуре као и медаља. Завршна израда се врши технолошким поступком пластичне деформације, односно поступком ковања у хладном стању. Гредице су декоративно посребрене, димензија 40 mm x 5 mm x 3 mm. Дужина траке између гредица је 50 mm. На горњој гредици налази се копча са металном плочицом за качење медаље и она је фиксирана поступком лепљења. На средини доње гредице, по ободу, налази се испуст са отвором – алка која се користи за спајање са медаљом.

Врпца се састоји од: траке, металне плочице и металног носача са копчом. Димензије врпце су 36 mm x 10 mm. Врпца је израђена ткањем од вискозног предива без „моаре ефекта”, у бојама траке. Боје на врпци су распоређене као и на траци. Трака се поставља око металне плочице и учвршћује металним носачем са копчом.

Уверење о признању је димензија 165 mm x 185 mm са утиснутим сувим жигом. Уверење се израђује на папиру. Уверење садржи име и презиме носиоца признања, одговарајући текст, серијски број уверења и редни број, у складу с идејним решењем, исписују се краснописом, ћириличким писмом. У доњем десном углу налази се потпис министра. Уверење о признању се налази у поклопцу кутије.

Кутија за „Борачку споменицу” је тамноплаве боје, обложена тамноплавим материјалом за пресвлачење, димензија: дужина 210 mm, ширина 190 mm и висина 30 mm, конструктивно је подељена у две половине. У доњем делу кутије постављен је уложак у тегет боји са лежиштем за Споменицу и врпцу. У левом горњем и десном доњем углу поклопца кутије су тробојне траке (боје српске заставе), ширине 8 mm. Веза дна и поклопца кутије остварена је траком (српском тробојком), ширине 8 mm. На поклопцу кутије је назив „Борачка споменица” са државним грбом. Кутија се затвара једном украсном бравицом.

Члан 7.

Аверс „Борачке споменице” у централном делу садржи стилизован при-

каз штита са четири оцила на коме се налази мач окренут навише. Штит са мачем је обавијен ловоровим венцем са обе стране.

Реверс „Борачке споменице” у централном делу садржи ћирилички натпис ЗАХВАЛНА ОТАЏБИНА (у два реда), а испод натпис 1990-1999.

Изглед „Борачке споменице” – аверс и реверс медаље са траком дат је на Прилогу 1, који је одштампан уз ову уредбу и чини њен саставни део.

III. БЛИЖИ УСЛОВИ

Члан 8.

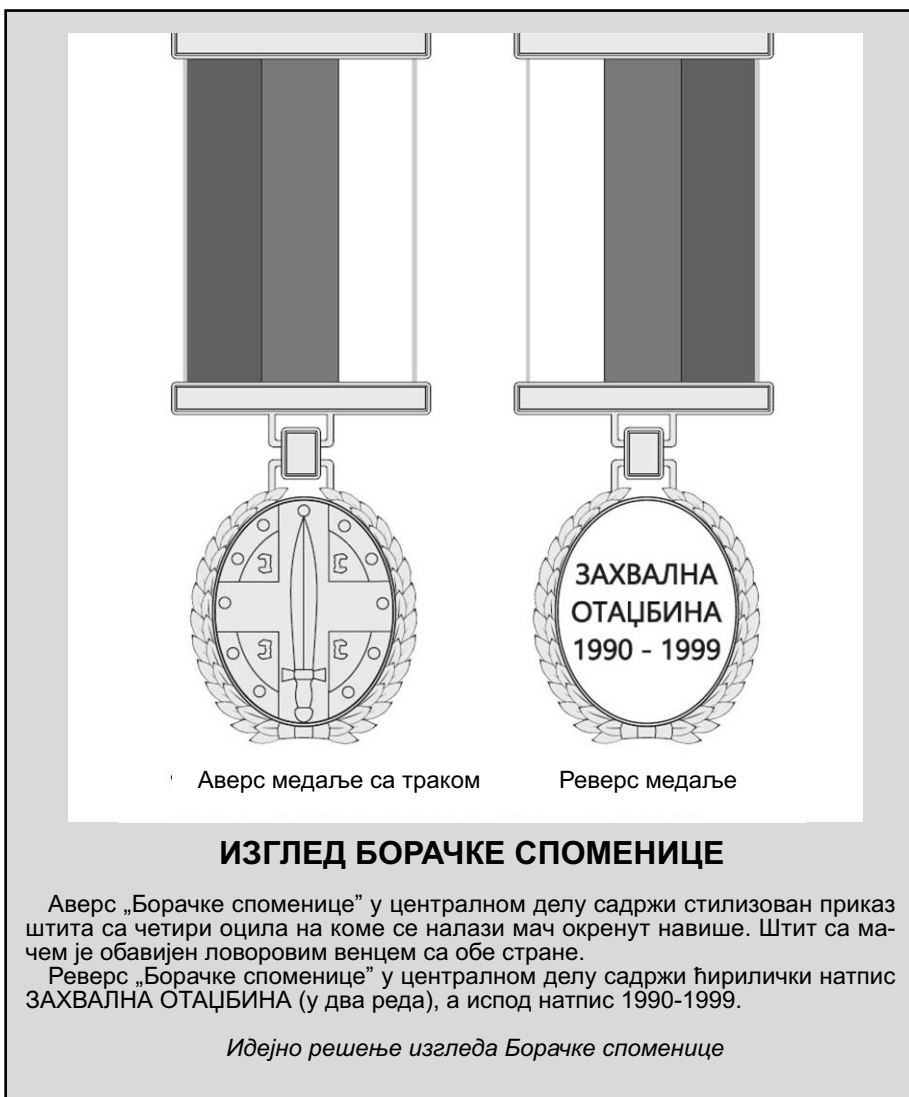
„Борачка споменица” се додељује борцу:

1) припаднику оружаних снага Републике Србије који је вршио војне дужности или друге дужности у рату или оружаним акцијама предузетим за време мира ради одбране суверенитета, независности, територијалне целокупности и уставног уређења Републике Србије;

2) припаднику оружаних снага СФРЈ који је вршио војне дужности или друге дужности за војне циљеве или за друге циљеве државне безбедности у оружаним акцијама ради одбране суверенитета, независности и територијалне целокупности Социјалистичке Федеративне Републике Југославије у периоду од 17. августа 1990. године до 27. априла 1992. године, а за припаднике оружаних снага СФРЈ стационираних на територији Босне и Херцеговине до 19. маја 1992. године;

3) припаднику оружаних снага СРЈ, Државне заједнице СЦГ, односно Републике Србије који је вршио војне дужности или друге дужности у оружаног акцији предузетој за време мира ради одбране суверенитета, независности и територијалне целокупности Савезне Републике Југославије, Државне заједнице Србија и Црна Гора, односно Републике Србије, у периоду после 27. априла 1992. године;

4) припаднику оружаних снага Савезне Републике Југославије који је вршио војне дужности или друге дужности за војне циљеве или за циљеве државне безбедности ради одбране суверенитета, независности и терито-

Аверс медаље са траком

Реверс медаље

ИЗГЛЕД БОРАЧКЕ СПОМЕНИЦЕ

Аверс „Борачке споменице“ у централном делу садржи стилизован приказ штита са четири оцила на коме се налази мач окренут навише. Штит са мачем је обавијен лаворовим венцем са обе стране.

Реверс „Борачке споменице“ у централном делу садржи ћирилички натпис ЗАХВАЛНА ОТАЏБИНА (у два реда), а испод натпис 1990-1999.

Идејно решење изгледа Борачке споменице

ријалне целокупности Савезне Републике Југославије, у периоду од 24. марта 1999. до 26. јуна 1999. године.

Члан 9.

Право на „Борачку споменицу“ престаје кориснику који је осуђен правноснажном судском пресудом због дела предвиђених у члану 125. став 1. Закона.

Право на „Борачку споменицу“ губи члан породице лица из става 1. овог члана.

IV. НАЧИН НОШЕЊА „БОРАЧКЕ СПОМЕНИЦЕ“

Члан 10.

„Борачка споменица“ се може носити као медаља уколико је она једана од две медаље и као врпца у низу.

Припадници министарства надлежног за послове одбране, Војске Србије и министарства надлежног за унутрашње послове, носе „Борачку споменицу“ у складу са прописима који дефинишу ту област.

Члан 11.

„Борачка споменица“, као врпца носи се у низу после, односно испод врпци одликовања Републике Србије.

V. ИЗРАДА И ДОДЕЛА „БОРАЧКЕ СПОМЕНИЦЕ“

Члан 12.

„Борачку споменицу“ у свим њеним елементима израђује Народна банка Србије – Завод за израду новчаница и кованог новца – Топчидер.

Члан 13.

„Борачка споменица“ се може доделити поводом обележавања државних празника и историјских догађаја значајних за обележавање ослободилачких ратова Републике Србије.

„Борачку споменицу“ додељује министар надлежан за послове борачко-инвалидске заштите (у даљем тексту: министар) или лице које он овласти.

Члан 14.

„Борачка споменица“ се додељује на основу решења о признатом статусу из Јединствене евиденције података о корисницима права из области борачко-инвалидске заштите.

Одлуку о додели „Борачке споменице“ доноси министар.

Члан 15.

Носилац „Борачке споменице“ који је изгубио неки од њених елемената има право да захтева и уз одговарајућу накнаду добије дупликат додељене „Борачке споменице“. Издавање дупликата Борачке споменице врши се по посебној процедури. Накнада за издавање дупликата се уплаћује у буџет Републике Србије.

У случају губитка уверења о додељеној „Борачкој споменици“, на захтев носиоца, може се издати његов препис.

Члан 16.

„Борачка споменица“ се уручује на свечан начин. Церемонија свечаног уручивања обухвата:

- 1) долазак званичника и гостију;
- 2) интонирање химне Републике Србије;
- 3) обраћање лица одређеног за носиоца организације церемоније;
- 4) јавно саопштавање додељивања „Борачке споменице“;
- 5) формално уручивање „Борачке споменице“ лицима којима су додељена;
- 6) обраћање министра или лица које он овласти које уручује „Борачку споменицу“.

Члан 17.

„Борачка споменица“ се уручује на име палог борца постхумно, једном од члановима породице редоследом из члана 24. Закона.

VI. ЕВИДЕНЦИЈА О ДОДЕЉЕНИМ „БОРАЧКИМ СПОМЕНИЦАМА“

Члан 18.

Министарство надлежно за послове борачко-инвалидске заштите води евиденцију о додељеним „Борачким споменицама“.

Евиденција садржи:

- 1) име и презиме борца, односно другог лица које је примило; „Борачку споменицу“ и њен број;
- 2) име родитеља борца;
- 3) ЈМБГ борца;
- 4) серијски и редни број издате „Борачке споменице“.

VII. ЗАВРШНА ОДРЕДБА

Члан 19.

Ова уредба ступа на снагу осмог дана од дана објављивања у „Службеном гласнику Републике Србије“.

05 Број: 110-2532/2023-1

У Београду, 30. марта 2023. године

В Л А Д А
ПРЕДСЕДНИК
Ана Брнабић

Доктор Емерих Ландермајер оснивач прве војне болнице

ПОРЕДАК ЈЕ ДУША СВАЧЕМУ

О себи је оставио кратку белешку, а својим делом „Србија и њен развој и напредак у санитету, са напоменом на целокупно санитетско стање на Оријенту“ је српску прошлост до њених најудаљенијих корена, чинећи их видљивијим и јасним. Открио је корене и поставио путоказе.

Име др Емерика Линденмајера помиње се приликом обележавања Дана Војномедицинске академије, као име оснивача њене претходнице – прве војне болнице у Београду, али и оних у Крагујевцу и Ћуприји, као име првог начелника војног санитета и много тога другог. Свој живот и рад обликовао је у складу са принципом да је поредак душа свачему – да мора да постоји ред, поредак и хијерархија. Дела која је писао осветљавају српску прошлост, допиру до њених најудаљенијих корена, чинећи их видљивим и јасним. Она откривају путоказе.

Један од тих путоказа била је његова мемоарска књига „Србија, њен развој и напредак у санитету са напоменама о целокупном санитетском стању на Оријенту“. Штампана је најпре на немачком језику 1879. у Темишвару, а 146 година касније, захваљујући челним људима у Српском лекарском друштву (СЛД), и на српском. Недавно је промовисана у Свечаној сали САНУ као значајна и вредна књига за српски народ. На промоцији су говорили академици Владимир Костић, председник САНХ проф. др Радоје Чоловић, председник СЛД и др Зоран Ваџић, председник Секције за историју медицине СЛД. За то дело санитетски генерал др Владан Станојевић рекао је да је то наша прва историја медицине и да је сазнања др Линденмајера користио и у свом раду.

Први шеф војног санитета

Ко је био др Линденмајер? О њему недовољно знају чак и његове колеге лекари, иако је више од двадесет година руководио српским војним и цивилним санитетом, као нико после њега, и толико тога доброг урадио за Србију.

Рођен је 1806. године у Ораовици, рударском месту у Банату, у породици која се највероватније ту доселила за време аустријског цара Јозефа II. Његов отац био је тзв. лекар за спољашње болести и балнеолог (стручњак за бање). Линденмајер се школовао у Чакову, а 1832. године завршио је студије медицине у Пешти, на једном од тада најцењенијих медицинских факултета у Европи. После завршених студија три године бавио се приватном лекарском праксом у Пешти, а онда је 1835. дошао у Србију. Нема јасних и сигурних података зашто је ту дошао јер му, како је говорио др Владан Ђорђевић, „дипломе које имаше у рукама отвараше цео свет да у њему ужива благодети мирног, питомог и цивилизованог живота“, а он је све то за-

менио животом у Србији, где је „такорећи из ничега ваљало све стварати“. У то време Србија је, заједно са њим, имала укупно 19 лекара, од којих многи и нису били лекари него тзв. магистри хирургије, лекарски помоћници, који су све до времена др Ђорђевића (1867-1868) били лекари за спољашње болести, јер се нико није усудио „да отвара утробу“.

Претпоставке су да га је у Србију довео колега са студија др Карло Пацек, који је касније био један од личних лекара кнеза

Милоша Обреновића. Линденмајер је 12. септембра 1835. ступио на његово место при Подрињско-савској команди у Шапцу са задатком да се стара о здрављу житеља вароши Шапца и целе шабачке околине. После 16 месеци службе премештен је за доктора Гвардијског шпитаља у Београд да лечи гардисте у првој војној болници основаној при војној касарни у Савамали. Након непуних шест месеци позван је у Крагујевац и постављен за књажевског доктора у Крагујевцу, да би веома брзо, 1839, после стварања Врховне војне управе Главног штаба у Попечитељству унутарњих дела, био именован за првог шефа целокупног српског војног санитета, тзв. доктора главног штаба са задатком да се стара о здрављу целокупне војске. На тој дужности остао је седам година.

Ред је у основи свега

Шта је Линденмајер урадио у војном санитету за тих седам година? Најпре је организовао и средио прву војну болницу у Савамали у Београду. Касније је основао војне болнице у Крагујевцу и Ћуприји. Подигао је нову војну болницу код Цветног трга. Увео је таблице исхране у болницама и успешно се борио са честим обољењима регрута и војника од заразних болести - углавном од осипа, грознице, великих и малих богиња. У 19. веку је у европским војскама била велика смртност ре-

ДРАГОЦЕНО ШТИВО

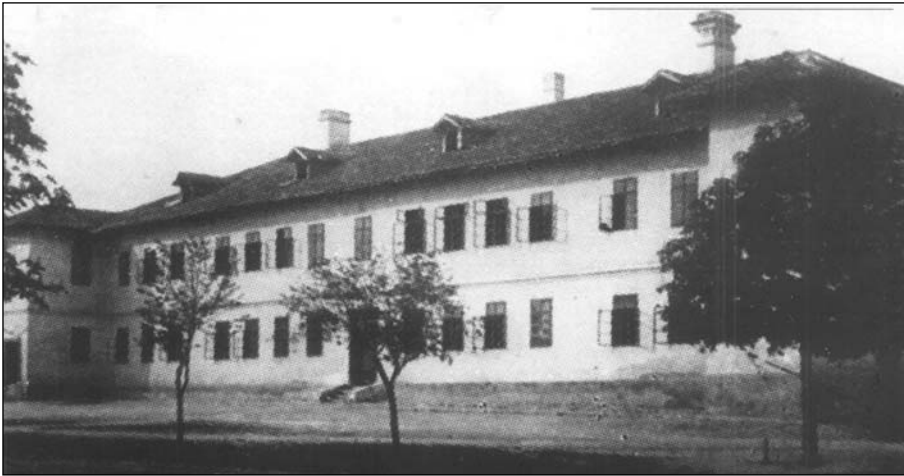
О раду др Линденмајера данас сведочи књига, својеврсна културно-историјска студија, „Србија и њен развој и напредак у санитету, са напоменом на целокупно санитетско стање на Оријенту“, у којој се на најбољи могући начин показује колико је брзим корацима Србија хрлила ка Европи. Писао ју је од одласка у пензију до 1874-1875. године. У њој је представио оно што је видео, доживео, што је урадио, али и што је непосредно чуо од очевидаца. Штампана је у тешка времена за Србију - током Првог српско-турског рата. Када је 1879. одштампана, Линденмајер је послао један примерак Јовану Бошковићу, библиотекару народне библиотеке, да се нађе у фонду библиотеке.

Занимљива је и даља судбина тог јединог примерка књиге, који се данас чува у посебним условима у Универзитетској библиотеци „Светозар Марковић“, недодирљив јавности. Својевремено је садашњи председник Секције за историју медицине, захваљујући двома чланицама те секције које су радиле као библиотекарке у тој библиотеци, умолио тадашње власти да им се достави копија те књиге и касније преведе на српски. То је и урађено, али до штампања није дошло из финансијских разлога. Иницијативу су годинама касније преузели челни људи Српског лекарског друштва, имајући у виду њен велики значај за историју српског санитета, и одлучили да објаве постојећи превод у својој библиотеци Успомене. Тако је данас 316 страна тог јединственог дела постало доступно јавности.

Књига се састоји од предговора, четири одељка и додатка. У предговору је Линденмајер записао да му је жеља била да истраживањем прошлости отргне догађаје од незаслуженог заборавља и учини их доступним широј публици, јер ее на тај начин „обезбеђује непрекинуто трајање људске делатности и шире границе човечијих знања“. Још је записао да намерава да свој рад, ако то буде могуће, објави и на српском језику, али се то није десило за његовог живота.

У првом одељку аутор разматра старо стање санитета, пре свега у Отоманском царству, а у мањем обиму у тадашњој Србији, јер до тридесетих година 19. века у кнежевини није било ни трага од организованог санитета. Лекарска вештина била је у рукама видара, путујућих Грка, али и надрилекара. У другом одељку, Прелазном одељку, говори о приликама у Турској и Србији у периоду од потписивања хатишерифа до 1838. године. Било је то време доласка првих лекара и апотекара у Србију. У трећем одељку посебну пажњу посветио је настанку три вида санитетске службе у Србији - физикату и војном и карантинском санитету. На тој подели почива и структура његове књиге. Он пише да се из институције кнежевог или дворског лекара развио физикат - лекари у државној служби. Развој наше војске довео је до оснивања српског војног санитета - оснивају се и уређују прве војне болнице. У четвртном одељку веома детаљно обрађује период од 1839. до 1853, јер је у то време он руководио санитетом. Све целине поделио је на параграфе - и сваки детаљ в коме је писао наводи као параграф - 57, 58, 59... - а онда те параграфе разврстава на тачке а, б, в, г..., и када се чита књига, стиче се утисак као да је писао неки законик по коме се развијао наш санитет у то време. На крају, у Додатку, дао је преглед медицинских прилика од 1854. до седамдесетих година 19. века.

Промотери књиге истакли су да то дело не личи на мемоарске књиге у којима људи описују догађаје и величају своју улогу у њима, већ Линденмајер детаљно и о свему тачно наводи шта је урађено, не помињући своје заслуге. Захваљујући том капиталном делу наше медицинске историографије могу све сазнати имена многих лекара и свих особа које су имале каквог-таквог учешћа у лечењу народа, а који су радили у Кнежевини Србији у првој половини 19. века. Њих је било 133. Линденмајер је за оне најзначајније дао биографске податке, а за остале податке у фуснотама (укупно за више од сто личности). То је права драгоценост јер се мало знало о првим деценијама српског санитета, а проблем је да се нађу и тадашња документа, јер су архиве уништене у ратовима који су протутњали Србијом.

Војни шпитаљ који је др Линденмајер основао налазио се у палилулској касарни, одакле је сва војска изведена и смештена у другу касарну

Болничка кола која су служила за транспорт повређених и оболелих из 1876. године

грута од тих болести, а у Србији чак и запањујуће висока. Кад је 1839. постављен за доктора главног штаба, написао је текст закона о *Устројенију шпишала централне војске*, који је, иако без икаквих измена, усвојен тек 2. марта 1844. (по новом календару) и тај датум данас ВМА прославља као свој дан.

Годину дана касније, 1845, унапређен је и постављен за начелника заједничке војне и цивилне здравствене службе у звању начелника карантинског одељења са санитаретом, на дужност коју је до тада обављао др Јован Стеић, Србин из Арада, који је у међувремену био постављен за секретара државног саветника. На тој дужности остао је до 1859. године - тачније 13 година, девет месеци и осам дана.

Велики допринос Линденмајер је дао и у развоју цивилног санитарета. Најпре је регулисао уговорну службу страних лекара и њихове плате, а од 1846. почео је да шаље прве питомце на студије медицине на стране медицинске факултете. Први државни питомцац био је др Стеван Милосављевић. Попунио је сва систематизована лекарска места у Србији. У његово време Београд је добио прве приватне лекаре, а Шабац првог општинског лекара. Увео је ред у апотекарску службу и дао већи број дозвола за приватне апотеке. Отворио је болницу за лечење оболелих од сифилиса, прописао правила за лечење шуге. Поставио је прву дипломирану бабицу у Србији. Важно је истаћи да је 1852. основао

сталну лекарску комисију као највише стручно тело за решавање здравствених проблема.

Надалеко цењен био је његов рад на јачању пограничних карантина, а једна аустријска комисија, која је дошла да испитује стање карантина у земљама са којим Аустрија има трговинске односе, закључила је да су српски карантини у потпуности сагласни са тадашњим научним захтевима. Борио се против уношења заразних болести у Србију, пре свега из Влашке и Турске. Против говеђе куге која је 1846. беснела у Румунији предузео је тако успешне мере да ниједан случај није пренет у Србију. Предузео је и енергичне мере против голубачке мушице која је сваке године наносила огромну штету српској сточарској привреди. Борио се и против широко распрострањеног надрилекарства.

Први је почео да испитује изворе и састав минералних и лековитих вода и урадио је први Правилник о коришћењу бања. У Буковику је 1846. подигао државну зграду за госте, а пет година касније издао је наредбу да у току бањске сезоне мора у бањама да ради лекар. Написао је и књигу о саставу минералних лековитих вода у кнежевину.

Бавио се и хуманитарним радом и основао је Сиротињски фонд, а унапредио је и Лекарско читалиште, које је 1844. основао др Карло Пацек. Србију је искрено волео и често је писао - наш народ, наша држава, наша домовина.

Име које траје

Доктор Линденмајер био је шеф санитарета до повратка на престо династије Обреновић. Тада је био замењен, иако нико није имао примедбе на његов рад. Није био партијак, нити се бавио политиком, није био антидинастички човек, али је кнез Милош на место начелника Санитаретског одељења при Министарству унутрашњих дела поставио другог - др Стевана Милосављевића, оног кога је др Линденмајер првог послао на студије медицине у Париз, а који се по дипломирању 1855. године вратио у Београд и био општински лекар у граду. Линденмајер је то занемаривање стоички поднео и није отишао из Србије. После смрти кнеза Милоша његов син Михаило делом је исправио ту неправду тако што га је 1860. одликовао високом државним одликовањем и вратио у службу. Међутим, из непознатих разлога, уместо постављења на неко високо место Линденмајер је стављен на „расположење“ правитељства са половином плате и у том статусу био је пуних пет година. После тога пензионисан је као начелник санитарета без одређења. Наставио је да живи у Београду где је сређивао своје забелешке из историје српског санитарета и написао поменуто књигу.

Умро је 25. октобра 1883. и сахрањен је на гробљу на Ташмајдану. На гробу се од њега опростио др Владан Ђорђевић, који је свој говор завршио речима: „На гробу др Линденмајера мајка Србија ти вели: *Хвала ти синче што си ми свој цео вредни живот посветио*. А ми његови последници, који имамо да наставимо унапређење санитаретске струке у Србији, ми му велимо: *Част упомени твојој међу нама!*“. Када је наредне године др Владан Торђевић основао Ново гробље (познато под погрдним називом Владановац, због којег су многи негодовали јер су морали „ићи преко свега до гробља“), др Линденмајер је ту пренет. Данас се, нажалост, не зна место где је сахрањен, нема никаквих знакова на Новом гробљу и вероватно је после многих прекопавања нестало и тај гроб, јер нико није плаћао одржавање.

Име Емериха Линденмајера ипак није било заборављено. Милан Милићевић га је 1888. уврстио у *Поменик знаменитих људи српског народа новијег доба*, Владимир Станојевић је о њему писао у *Споменици Српској лекарској друштва 1872/1972*. Један од наших познатих историчара медицине Војислав Михаиловић, истичући значај његовог рада, написао је у „Српском архиву за целокупно лекарство“ 1938. године: „Мудро, корисно и истрајно радећи на унапређењу српског санитарета Линденмајер је с правом стекао име најбољег и најплоднијег шефа санитарета у обновљеној Србији“.

Посебно је био помињана 2013, када је поводом 130 година од његове смрти одржан научни скуп који је организовао тадашњи председник Секције за историју медицине СЛД проф. др Брана Димитријевић.

Написана је књига и поменут у више текстова. О њему је објављено више чланака у „Војносанитаретском прегледу“ Војни санитарет се увек сећа свог славног претходника

Мира ШВЕДИЋ
Одбрана

Како психичко стање утиче на здравље

СИНДРОМ СЛОМЉЕНОГ СРЦА

Ова појава не припада само поезији, већ и кардиологији: удовци заиста имају двоструко веће шансе да умру брзо након смрти жене

Треба обратити посебну пажњу на симптоме сломљеног срца

Људи којима је изненада позлило на слављима, који су умрли након што су чули дивну вест или су преминули у кратком времену после смрти вољеног партнера дуго су били само вест у новинама. Обично уз наслове: препуко им је срце од туге, среће, радости... Сломљено срце било је чест мотив у љубавним романима, филмовима.

У мају 2022. године Џо Гарсија изненада је умро од срчаног удара само два дана након што је његова супруга Ирма убијена у пуцњави у школи у граду Увалде у Тексасу. Чланови породице новинарима су рекли да је Џо умро од сломљеног срца.

Кобна аритмија

Др Шан Хардинг, кардиолог, професор емеритус на Националном институту за срце и плућа на Империјал колеџу у Лондону у прилогу за часопис „Тајмс“ објаснила је овај феномен. Прво и најважније, овакви догађаји су у суштини врло ретки и спорадични, тако да је тешко пронаћи образац. Међутим, велике и добро контролисане медицинске студије потврдиле су да је ово стварни феномен: сломљено срце постало је синдром, односно медицински појам.

Америчко истраживање о везама између удовства и смртности пратило је 12.000 људи старијих од 50 година у стабилним паровима. Испоставило се да удовци имају готово двоструко веће шансе да умру у три месеца након смрти партнера, а повећана стопа смртности се уочава и у даљем периоду од годину дана.

Напрасна срчана смрт може наступити након жалости, али и неких других ситуација, посебно ако су околности високо

стресне. Изненадна срчана смрт је обично узрокована масивним поремећајем срчаног ритма (или аритмијом) који се називај вентрикуларна фибрилација. Срце се неуспешно увија иј више није у стању да пумпа крв у тело. Без хитне реанимације тешко да има спаса.

Кључни покретач овог погубног ефекта је адреналин, срчани стимуланс, због којег срце куца јаче и брже када вежбамо или смо под стресом. Он је и део механизма стратегије одржања „бори се или бежи“, који нам је током еволуције помогао да преживимо. Јер адреналин доноси додатни калцијум у ћелије срца како би повећао снагу откуцаја. Ниво адреналина у крви расте када смо у некој опасности.

Адреналин, међутим. Има и мрачну страну – када га има превише, може довести до преоптерећења срца калцијумом и до неконтролисаних аритмија. Велика туга је огроман емоционални шок и то може изазвати налет адреналина. Исти ефекат имају и други екстремни физички или емоционални стресови попут земљотреса и сличних природних строфа. Опасни су и интензивно физичко вежбање на које тело није навикнуто, жестоке свађе, али и омалтљивање тежар електрошоком, уређајем за самоодбрану. И гледање утакмице или спортског меча за неке људе са срчаним проблемима завршило се кобно.

Већина људи у стању је да издржи невероватно драматичне ситуације и стрес и да не доживи никакав срчани колапс, па је зато лекаре највише интересовало шта то чини разлику између смрти од сломљеног срца и преживљавања снажног стресног догађаја.

Могуће објашњење је стигло из далеког Јапана и једне болести која се зове син-

дром сломљеног срца, али с веома различитом полазном премисом. Реч је о таквом такозубо синдрому, који се претежно у 80 до 90 одсто случајева виђа код жена у постменопаузи, док се појава о којој пишемо среће код 80 процената мушкараца. Потпуно исти окидачи су укључени у изненадну срчану смрт, али стопа смртности је далеко нижа и износи око пет процената. Пацијент са такозубо синдромом долази у болницу након неког стресног догађаја, са свим знацима срчаног удара: болом у грудима, повећаним маркерима оштећења срца... Али, када лекари сниме

срце, на снимцима не виде ни зачепљење крвних судова ни оштећење срчаног мишића. Једино, срчани мишић изгледа као да је делимично парализован и то на тачно одређеном месту, у доњем делу.

Појава је први пут уочена и описана у Јапану пре више од 20 година и то код пацијената који су због срчаних проблема примљени током земљотреса. Јапански кардиолози су ово стање назвали такозубо по лонцу којим рибари хватају хоботнице, јер је лева комора срца по облику подсећала на ову посуду. Тако је рођен и назив за необичан синдром, који је пратио још један феномен: опоравак је био веома брз од више дана до неколико недеља. Сличне тешке хроничне срчане инсуфицијенције су веома упорне и ни најбоље лечење обично не поправља стање у потпуности.

Опасне и забаве изненађења

Исти су и окидачи за изненадну срчану слабост и такозубо синдром: туга и други јаки емоционални или физички стресови. Чак и пријатни, али врло емотивни догађаји, попут забава изненађења, могу да доведу до овог медицинског стања. Као могући узроци издвајају се и тумори који луче адреналин и епи-оловке које се користе за анафилактички шок а које садрже адреналин.

Лекаре је збуњивало то што адреналин у овим ситуацијама депримира уместо да стимулише рад и друго питање је откуд сада жене у постменопаузи реагују на све то. Докторка Хардинг је објаснила шта су све у лабораторији током испитивања на пацијентима покушавали да сазнају да нађу лек, али нису у томе успели. Једино су закључили да је такозубо синдром заправо напор тела да спречи најгоре последице огромног налета адреналина, пребацивањем дела срца у заштитни режим рада.

Закључили су и шта је основа за полну разлику. Док има довољно хормона естрогена, жена је у приличној мери заштићена од срчаних обољења и мања је вероватноћа да ће млађе жене добити било који од синдрома сломљеног срца. То се мења после менопаузе, али ни тада то није тако изражено као код мушкараца.

Оливера Поповић
Извор: Магазин

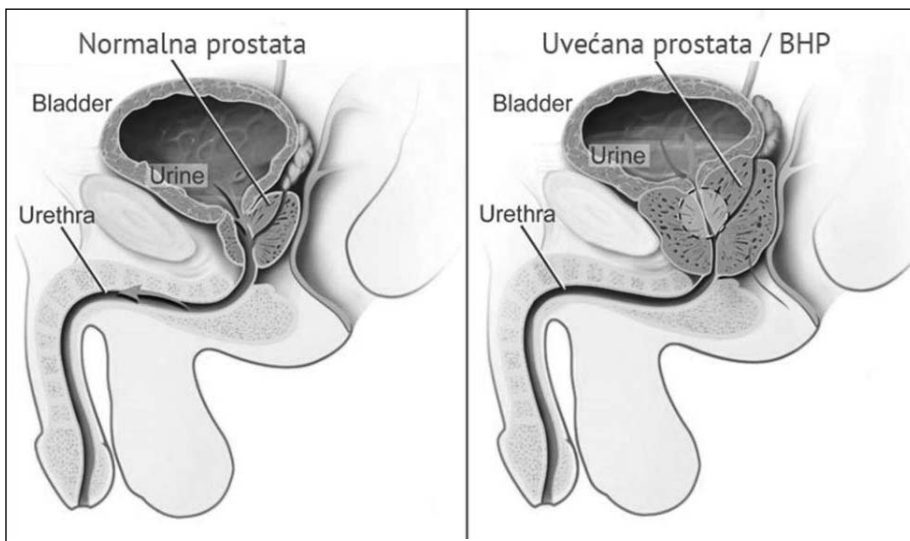
Проблеми са простатом

БИЉНИ ЛЕК ТЕК У ДОГОВОРУ С УРОЛОГОМ

И најмање повећање простате представља сметњу за нормални рад уринарног система

Мушкарци који се више уздају у природна средства лечења упале простате за лек из природе треба да се одлуче тек после консултације с искусним лекаром, урологом. Средства од лековитог биља могу да буду допуна терапији.

Простата, орган облика и величине ораха, по грађи је делимично мишић, делимично жлезда. Налази се тачно испод мокраћне бешике, на месту где се одваја уретер, који је задужен за одвођење мокраће из бешике. То је разлог зашто и најмање повећање простате представља сметњу за нормални радуринарног система.

ЧАЈ ОД КОПРИВЕ И УВЕ

Биљна мешавина којом се ублажавају проблеми с увећаном простатом састоји се из: корена коприве (20 одсто), врбовице (25 одсто), раставића (15 одсто), брезе (10 одсто), здрављике (20 одсто), уве (10 одсто).

Одмерене биљке треба ставити уједан суд и помешати чистим рукама, провлачећи прстима одоздо ка горе док се не добије уједначена мешавина. Чајна мешавина се спрема на следећи начин: 4 супене кашике мешавине прелити једним литром воде и оставити да прокључа. Затим склонити и оставити сат времена да одстоји, потом процедити и пити 4 пута дневно по два децилитра чаја.

Када дође до увећања ткива, проста та се шири, али и затвара мокраћни канал, што доводи до отежаног мокрења, у екстремним случајевима до немогућности мокрења.

Биљни препарати који помажу код тегоба с увећаном простатом праве се од корена коприве, ланеног семена, листа врбовице, раставића, уве, першуна, брезе, здрављике. За биљку врбовицу од пресудне важности је када је убрана: најбоље у време или непосредно после цветања.

У исхрани се препоручује ланено семе, које се не сме кувати као и коштице бунде.

Д. Стевановић

Како побољшати слух

ТЕХНОЛОШКИ БУМ

Један од најчешћих здравствених проблема у свету, који веома лако може да се реши, јесте оштећење слуха. Статистике указују да једна од шест одраслих особа има оштећен слух. Тестирања су потврдила да две трећине одраслог становништва наше планете изнад од 70 година живота има оштећење слуха. Тај проблем повећава ризик од настанка деменције и депресије, због друштвене изолације услед смањења когнитивне функције.

Оштећење слуха утиче на квалитет живота много више него што се сматра.

Управо из поменутих разлога, у ото-аудиолошким центрима ZONEX свакој особи и сваком решењу приступа се индивидуално и темељно. Нема изговора за одлагање решења, од носно коришћења слушних апарата. Захваљујући високој технологији, ови слушни апарати су веома поуздани. Они не само да појачавају

звук, већ филтрирају звуке и издвајају говор од околне буке. Веома дискретни „помоћници“ опремљени су сензорима и вештачком интелигенцијом која омогућавају разумевање говора у сваком окружењу, чист и јасан звук.

Ото-аудиолошки центар Zonex присутан је на нашем тржишту 25 година. У својим специјализованим центрима у Београду и Новом Саду врши дистрибуцију слушних апарата реномираног светског произвођача који у својој палети производа има одговарајуће решење за сваку особу којој је слух оштећен. Осим производа врхунске технологије, ови центри пружају стручне и свеобухватне услуге особама које користе

слушне апарате, као и консултантске и услуге овлашћеног сервиса, затим додатну опрему, батерије за слушне апарате и индивидуалне шкољке за слушне уређаје.

Своје производе и услуге Zonex пружа уз налог војног и цивилног осигурања.

Адресе ото-аудиолошких центара Zonex:

Београд, ул. Сазонова 18а, Врачар тел. 011 3443 081

Нови Београд, ул. Булевар Црвене армије 11в Насеље Белвил (зграда „Лала“) тел.011 77 09 099

Нови Сад, ул. Булевар ослобођења 111 тел. 021 66 22 757

NAJBOLJE Rešenje za Vaš Sluh

- BESPLATNA provera sluha
- BESPLATNA proba slušnih aparata
- BESPLATNA nabavka aparata preko civilnog osiguranja
- BESPLATNA nabavka aparata preko vojnog osiguranja
- KUPOVINA na 12 mesečnih rata
- POPUST za gotovinsko PLAĆANJE
- ORIGINALNI američki proizvod vrhunskog KVALITETA

SLUŠNI APARATI

Beograd, Sazonova 18a
Tel:011/2435-924

Novi Beograd, Bulevar Crvene armije 11v
Tel:011/77-09-099

Novi Sad, Bulevar Oslobođenja 111
Tel: 021/66-22-757

www.slusniaparatzonex.rs
info@slusniaparatzonex.rs

Остваривање права на погребне трошкове код Фонда за социјално осигурање војних пензионера

**ЗАХТЕВ
за накнаду погребних трошкова**

II. ПОДАЦИ О ПОДНОСИОЦУ ЗАХТЕВА

.....
(презиме, име родитеља и име подносиоца захтева и ЈМБГ)

.....
(улица и број, место пребивалишта, поштански број и општина и контакт телефон)

III. ПОДАЦИ О УМРЛОМ ЧЛАНУ ПОРОДИЦЕ ВОЈНОГ ОСИГУРАНИКА

.....
презиме, име родитеља и име

.....
датум смрти

Право на **погребне трошкове** остварује се на основу чл. 227. став 1- 4 Закона о Војсци Југославије у којем је прописано да у случају смрти члана уже породице војног осигураника, који је војни осигураник (није имао своју пензију), право на накнаду погребних трошкова припада војном осигуранику, члановима породице војног осигураника и сваком ко сахрани војног осигураника.

**I. ДОКАЗИ ПОТРЕБНИ ЗА ОСТВАРИВАЊЕ ПРАВА
(заокружити приложене доказе)**

1 Извод из матичне књиге умрлих (оригинал или оверена фотокопија)

2 Оригинал рачуни, издати **на име подносиоца захтева**

3 Здравствена књижица умрлог члана породице војног осигураника уколико није враћена надлежном органу МО и ВС, или уколико је здравствена књижица врћена својеручно написана и потписана изјава у којој ће бити наведен датум, место и организациони део МО и ВС коме је књижица враћена.

4 Уколико треће лице подноси захтев у име лица које остварује право на накнаду погребних трошкова, оверено пуномоћје код надлежног органа за оверу, у којем ће бити наведен ЈМБГ овлашћеног лица и сагласност да се уплата изврши на рачун овлашћеног лица који има отворен код овлашћених банака на територији Р. Србије.

5 Фотокопија картице текућег рачуна (обе стране картице) подносиоца захтева или овлашћеног лица са уписаним именом, презименом и бројем партије текућег рачуна, или потврда банке са горе наведеним подацима.

Уплату извршити на текући рачун број.....

отворен на

име.....

ЈМБГ:.....

у банци .....

Сагласан сам да податке о личности, садржане у захтеву, утврђене на основу идентификационе јавне исправе, као и у другим приватним или јавним исправама које уз захтев предајем, Фонд за социјално осигурање војних осигураника може обрађивати у складу са Законом о заштити података о личности и задржати их у предатим исправама у списима предмета.

У ..... дана .....

године.....

.....
потпис подносиоца захтева

Остваривање права на посмртну помоћ код Фонда за социјално осигурање војних пензионера

**ЗАХТЕВ
за остваривање права на посмртну помоћ**

ПОДАЦИ О ПОДНОСИОЦУ ЗАХТЕВА

.....
_(презиме, име родитеља и име подносиоца захтева и ЈМБГ)

.....
(улица и број, место пребивалишта, поштански број и општина)и контакт тлефон)

Право на посмртну помоћ остварује се на основу члана 227. став 4. и став 5. Закона о Војсци Југославије, у којем је прописано да у случају смрти војног осигураника, члановима његове породице, и то **брачном другу а осталим члановима** (уколико их је покојник до тренутка смрти издржавао), припада посмртна помоћ у висини двоструког износа пензије која му је припадала за последњи месец пре његове смрти.

**ДОКАЗИ ПОТРЕБНИ ЗА ОСТВАРИВАЊЕ ПРАВА
(заокружити приложене доказе)**

1- Извод из матичне књиге умрлих (оригинал или оверена фотокопија).

2 -Извод из матичне књиге венчаних са датумом издавања не старијим од шест месеци (оригинал или оверена фотокопија) ако право остварује брачни друг.

У случају да право остварују дуги чланови породичног домаћинства, потребно је да доставе доказ да су издржаван лица (до 26 година живота достављају потврду да су на школовању, а преко 26 година живота одлуку суда којом је изречена мера лишавања пословне способности, и решење Центра за социјални рад)

3 -Потврда о висини пензије (пензиони чек или потврда из РФПИО) за последњи месец пре смрти.

4 -Изјава два сведока о издржаваним лицима у којој ће бити наведена сва лица које је умрли војни осигураник издржавао до свој смрти, са ЈМБГ тих лица, или уколико је брачни друг корисник цивилног здравственог осигурања. У Изјави теба да стоји да су се међусобно издржавали и ниједно друго лице. (оверена код органа надлежног за оверу).

5 -Здравствена књижица умрлог војног осигураника уколико није враћена надлежном органу МО и ВС, или уколико је здравствена књижица врћена, својеручно написану и потписану изјаву у којој ће бити наведено датум, место и организациони део МО и ВС коме је књижица враћена.

6 -Уколико треће лице подноси захтев у име лица које остварује право на посмртну помоћ, оверено Пуномоћје код надлежног органа за оверу, у којем ће бити наведен ЈМБГ овлашћеног лица и сагласност да се уплата изврши на рачун овлашћеног лица који има отворен код овлашћених банака на територији Р. Србије.

7 -Фотокопија картице текућег рачуна (обе стране картице) подносиоца захтева или овлашћеног лица са уписаним именом, презименом и бројем партије текућег рачуна, или потврда банке са горе наведеним подацима.

Уплату извршити на текући рачун

број.....

отворен на

име.....

ЈМБГ:.....

у банци .....

Сагласан сам да податке о личности, садржане у захтеву, утврђене на основу идентификационе јавне исправе, као и у другим приватним или јавним исправама које уз захтев предајем, Фонд за социјално осигурање војних осигураника може обрађивати у складу са Законом о заштити података о личности и задржати их у предатим исправама у списима предмета.

У ..... дана .....

године.....

.....
.....потпис подносиоца захтева

Интерно гласило
војних ветерана

ИЗДАВАЧ
Удружење војних пензионера Србије Београд,
Браће Југовића 19

ЗА ИЗДАВАЧА
Љубомир Драгањац

Насловна
страна:

Година XXI. Број 228 АПРИЛ 2023

ГЛАВНИ И ОДГОВОРНИ УРЕДНИК
Звонимир Пешић

ЛИКОВНО-ГРАФИЧКИ УРЕДНИК
Милан Чуљић

СТАЛНИ САРАДНИЦИ
Др Часлав Антић мр Александар
Симоновски, мр Милан Шумоња,
Будимир М. Попадић, Душан Старчевић,
Влада Ристић

ДОПИСНИЦИ

Предраг Добић (Сремска Митровица),
Будимир М. Попадић (Нови Сад),
мр Александар Симоновски (Крушевац),
Драгослав Ђорђевић (Крагујевац),

ФОТОГРАФИЈЕ У БРОЈУ
Будимир М. Попадић М. Чуљић, дописници
и сарадници

УНОС ТЕКСТОВА
Редакција

Лист излази месечно.
Телефон-факс: 011/322-8076

ШТАМПА
Пан-пласт, Београд

Адреса, Београд, Браће Југовића 19

Ел. пошта: uvps.veteran@gmail.com
Сајт Удружења <http://www.uvps.rs/>

ISSN 1452-3809

ЦИП –
Каталогизација у
публикацији
Народна
библиотека
Србије Војни
ветеран ИССН
1452-3809

Адвокатске услуге за КВП

БЕСПЛАТНИ САВЕТИ И ПОВОЉНИЈЕ ОСТАЛЕ УСЛУГЕ

На основу уговора о пословној сарадњи закљученог са УВПС, адвокати:
*Ивана Ц. ЈОВАНОВИЋ, из Београда, ул. Балканска бр. 18, локал 93 (ТЦ „Иванијум“), тел. 011/2644384 и 064/1735395; Клијенте прима: уторком: од 17.00-19.00 часова;
За потребе војних пензионера обављаће следеће правне послове: даваће бесплатне правне савете и пружаће све остале адвокатске услуге уз накнаду по важећој адвокатској тарифи умањеној за 30 одсто (адвокат Ивана Јовановић).

УСЛУГЕ БЕЗАНЕ ЗА САХРАНУ ПРЕКО УДРУЖЕЊА

Уколико користите услуге у вези сахране преко Удружења војних пензионера Србије требало би да знате да услуге могу користити чланови УВПС, чланови њихових породица, као и сви остали војни осигуранци.

Преко Удружења могу се добити комплетне услуге везане за сахрану:

- организација и заказивање термина за сахрану или кремацију,
- упис у матичну књигу умрлих,
- спроводница за пренос покојника,
- штампање посмртних плаката,
- продаја погребне опреме,
- превоз покојника,
- организација војних почаста,
- помоћ око сређивања докумената пре и после сахране ради регулисања права чланова породице после смрти војног осигураника,
- Умањење укупних трошкова за висину рефундације
- бесплатан долазак у стан породице преминулог ради договора.

Све додатне информације могу се добити у месним и општинским организацијама УВПС, или директно на тел. 064/1660-423 и 011/3181-812.

ЗАКАЗИВАЊЕ ПОЧАСТИ ЗА САХРАНЕ

У београдском гарнизону заказивање почасне јединице ради одавања почести преминулим старешинама може се обавити путем следећих телефона:
у радно време: 011/300-5200
у ванрадно време: 011/206-4569

ПЕНЗИОНЕРСКО ЋОШЕ

*Ко има гуџачак језик,
остаје крајких рукава.*

*Док неке уразумимо,
шошално ћолудимо.*

*Тек кад ми „ћадне мрак
на очи”,
све јасно видим.*

*Поједини ћолићичари
ћонављају ћрешке.
Зар нису чули за
ћновације?*

*Оћићили смо ћредалеко у
сваћи.
Саг не знамо да се
враћимо.*

*Морал му је као радно
одело.*

*Ућфлекан!
Душан Старчевић*

TANJA dent

Стоматолошка ординација
„ТАЊА ДЕНТ”

Телефон: +381 63 214 800
Михаила Булгакова 50а, Београд
е-маил:
dr.tanjavukmirovic@yahoo.com

Пружа све врсте стоматолошких услуга војним пензионерима и члановима њихове породице, са 10% попушта.
Такође се нуди и могућност одложеног плаћања на више рата.

Др Тања Вукмировић
специјалиста опште стоматологије

Прегледе можете заказати на:
063/214-800 / 061/252-8686

Радно време од 12 до 20 х